

Hvernig verða skógar Íslands árið 2085?

Björn Traustason, Bjarki Þór
Kjartansson, Arnór Snorrason og
Þorbergur Hjalti Jónsson
Rannsóknastöð skógræktar, Mógilsá

Tímavélin hans Jóns – skógurinn og tíminn
Valaskjálfr 20. janúar 2016

Skógar framtíðarinnar

- Til að hægt sé að meta stærð skóglendis til framtíðar þarf að gefa sér ýmsar forsendur
- Þær geta verið umhverfislegar en ekki síður pólitískar
- Þær umhverfislegu forsendur sem hér eru skoðaðar snúa aðallega að hlýnun loftslags
- Pólitískar forsendur snúa að því hversu miklu fjármagni verður veitt til skógræktar, óháð því hver veitir það fjármagn
- Um bæði umhverfislegar forsendur og pólitískar ríkir mjög mikil óvissa.
  - Ekki er vitað hvaða áhrif loftslagsbreytingar muni hafa hér á landi næstu áratugi.
  - Enn síður er vitað um umfang þess fjármagns sem veitt verður til skógræktar næstu áratuginna.
- Keyrð eru líkön til að spá fyrir um stöðu skóglendis árið 2085. Niðurstöður spálíkana eru háðar gefnum forsendum.

Hvað hefur áunnist hingað til?

- Flatarmál ræktaðra skóga er 40.000 ha.
- Skógrækt hófst að einhverju marki eftir seinni heimstyrjöld
- Stærstur hluti gróðursetninga er síðan 1990, eða 33.400 ha. Á þeim 25 árum gerir það 1.340 ha að meðaltali á ári.
- Ef ná á markmiðum sem sett hafa verið um skógrækt á Íslandi (215.000 ha) um að þekja 5% af láglandi ræktuðum skógi fyrir árið 2040, þá þarf að gróðursetja 7.000 ha að meðaltali á ári næstu 25 árin.

Staða náttúrulegs birkis á Íslandi 2015

- Náttúrulegir birkiskógar og – kjarr var endurkortlagt á árunum 2010-2014
- Flatarmál náttúrulegs birkis er 150.600 ha
- Flatarmálsaukning birkis frá 1989 er alls 13.000 ha (9%)
- Árleg aukning náttúrulegs birkis er 560 ha á ári
- Minnkandi beit og hlýnun getur ýtt enn frekar undir aukna náttúrulega útbreiðslu birkis

Staða skóglendis á Íslandi 2015

- Ræktað skóglendi og náttúrulegt birki eru samtals 190.600 ha (1,9% af flatarmáli landsins)
- Árið 1990 voru ræktaðir skógar og birki 144.000 ha. Það þýðir að 46.400 ha hafa bæst við skóglendi á Íslandi á 25 árum. Það skiptist svona:
  - Ræktaðir skógar: 33.400 ha
  - Náttúrulegt birki: 13.000 ha
  - Aukning upp á 1.860 ha á ári
- Með sömu flatarmálsaukningu væri skóglendi á Íslandi árið 2085 alls 320.000 ha, eða rúm 3% af flatarmáli landins

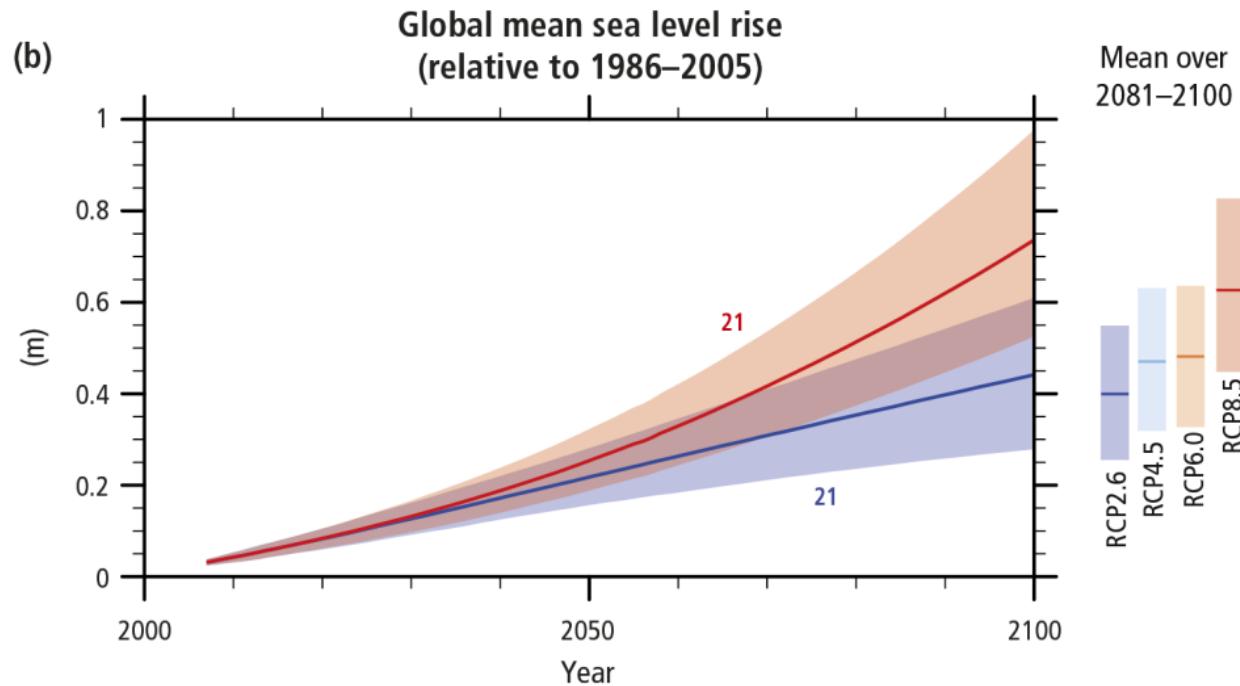
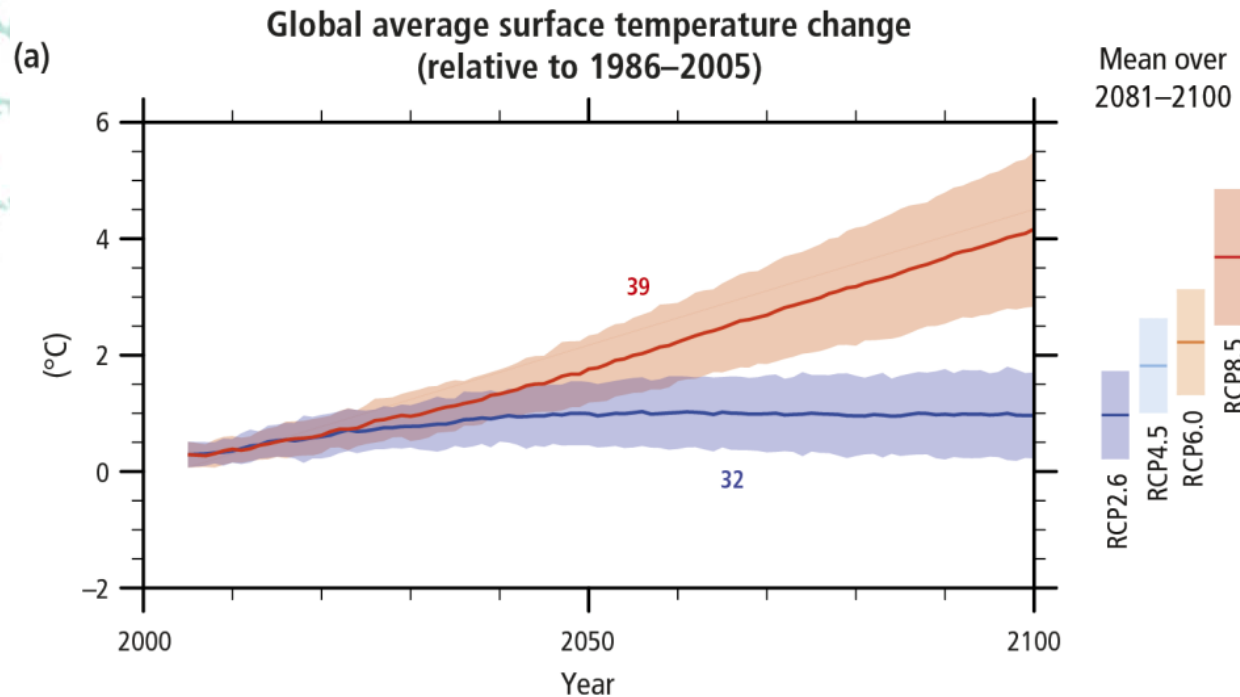
Mat á stöðu skóga árið 2085

- Til að meta stöðu skóga til framtíðar eru notuð mismunandi líkön og ólíkar sviðsmyndir
  - Ferlislíkön
  - Þröskuldslíkön
  - Reynslulíkön

Ferlislíkön

- Ferlislíkön eru uppbyggð á mörgum ólíkum þáttum sem geta haft áhrif á mögulega niðurstöðu þess viðfangsefnis sem skoðað er
- Slík líkön eru mikið notuð við að athuga mögulega hlýnun vegna gróðurhúsaáhrifa og einnig hver áhrif hlýnunar geti orðið á t.d. gróðurfur og útbreiðslu skóga

Umhverfis- áhrif í framtíðinni

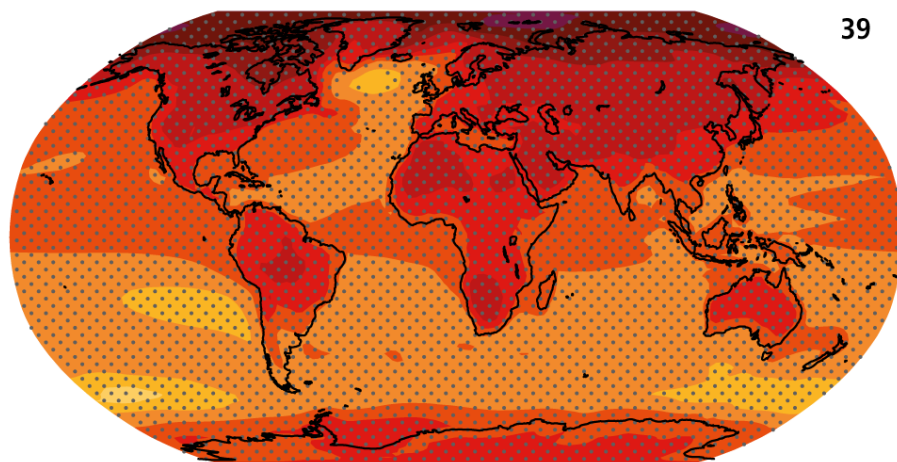
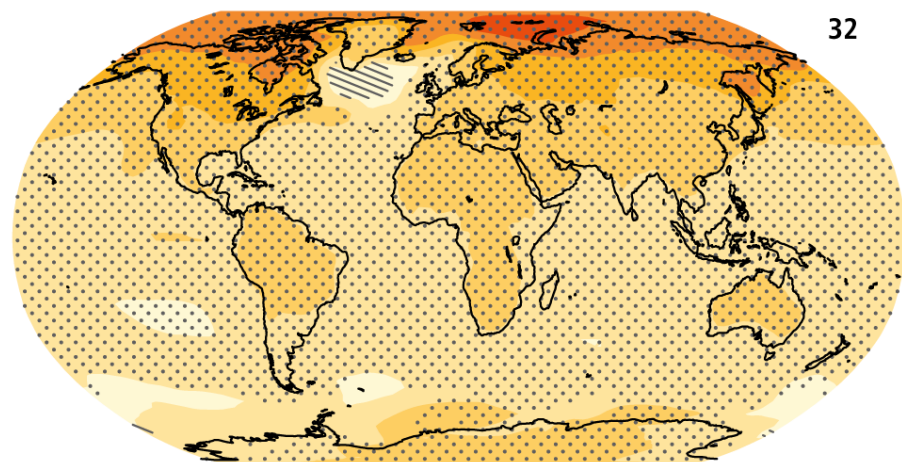

RCP2.6

RCP8.5

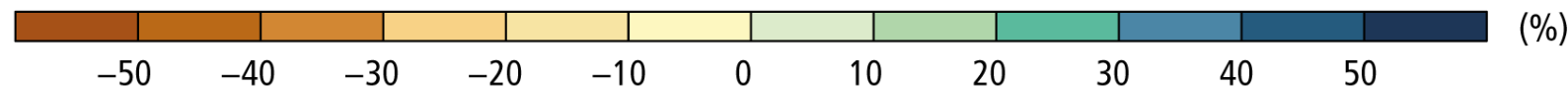
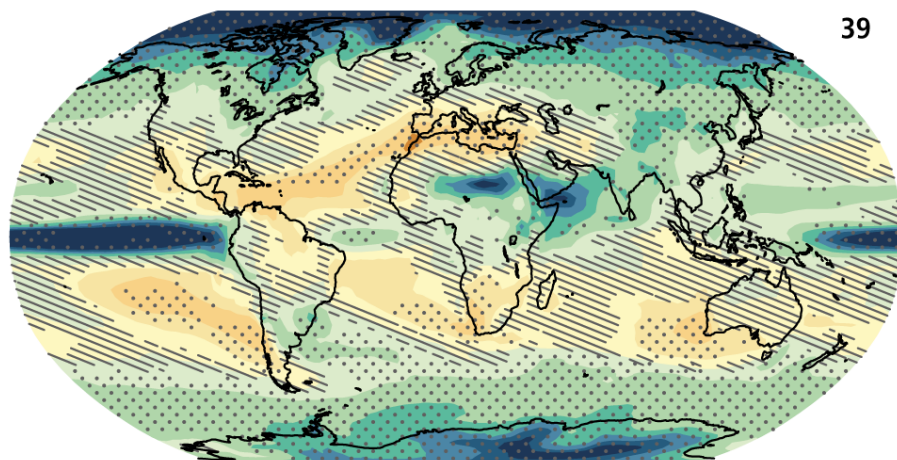
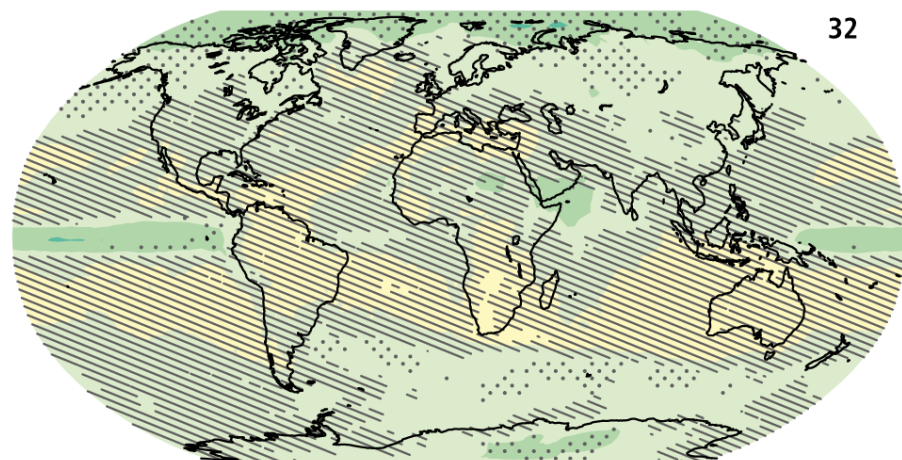
(a)

Change in average surface temperature (1986–2005 to 2081–2100)

(b)

Change in average precipitation (1986–2005 to 2081–2100)

Sviðsmyndir yfir loftslags- breytingar á Íslandi

Breytingar á ársmeðalhita milli tímabilanna 1961-1990 og 2071-2100

	Veðurfarslíkan 1	Veðurfarslíkan 2	Veðurfarslíkan 3
Sviðsmynd 1	-0,67°C	0,55°C	0,49°C
Sviðsmynd 2	-0,32°C	1,36°C	1,69°C
Sviðsmynd 3	0,98°C	2,73°C	4,12°C

- Allt frá kólnun um -0,7°C upp í hlýnun um rúmar 4°C

Þröskuldslíkön

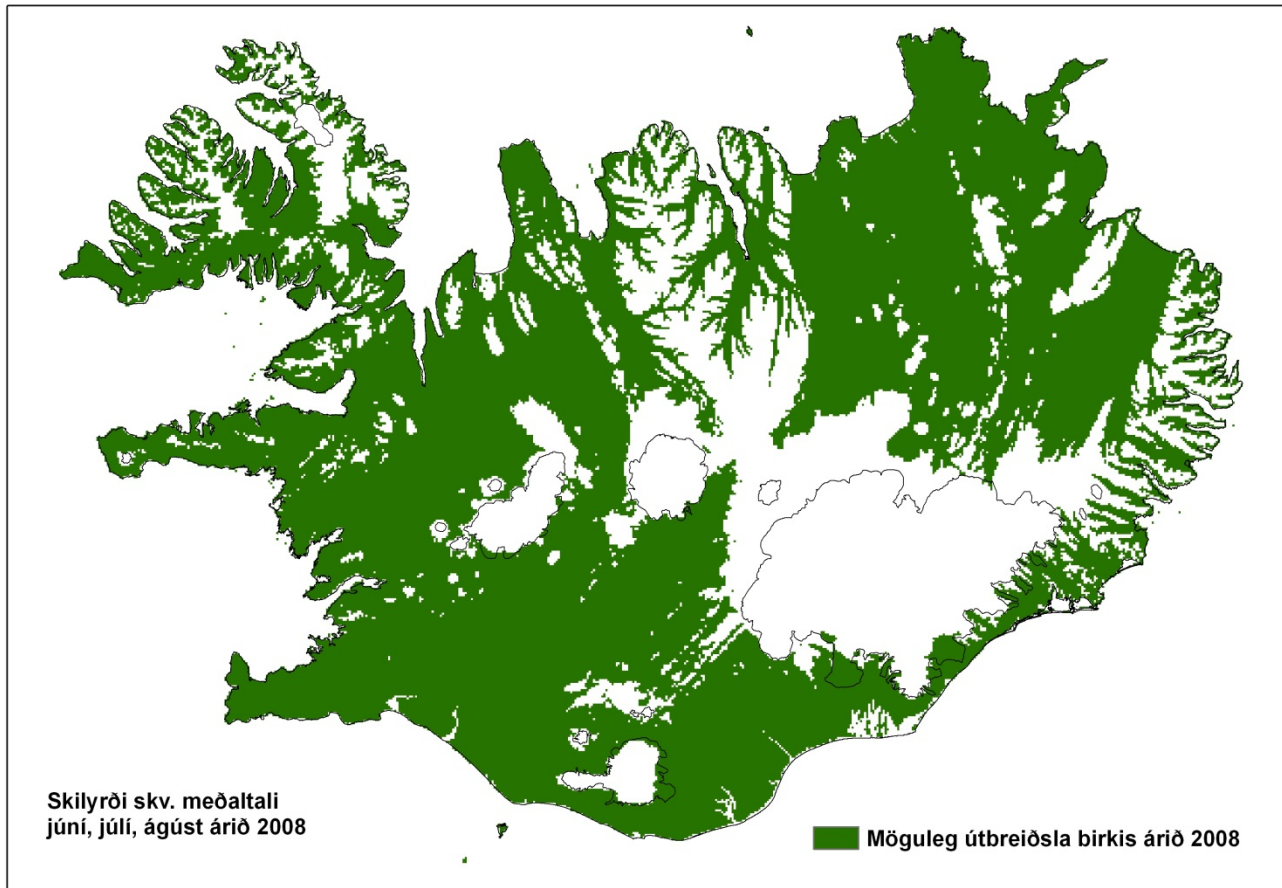
- Þröskuldslíkön miða við ákveðinn þröskuld eins og nafnið bendir til
- Þessir þröskuldar eru afrakstur rannsókna og gefa til kynna hvar skil liggja
- Fyrir trjágróður geta þetta verið trjámörk, eða útbreiðslumörk mismunandi trjátegunda
- Á Íslandi hefur þröskuldsgildi fyrir birki verið metið 7,6°C (meðaltal sumarhita júní, júlí, ágúst)

Skógræktarskilyrði til ársins 2095

- Í skýrslu loftslagsnefndar SP voru settar upp nokkrar sviðsmyndir um mögulega breytingu á hitastigi út þessa öld
- Sviðsmynd 1 (2050): Kólnun sumarmeðalhita um $0,4^{\circ}\text{C}$ frá árinu 2008
- Sviðsmynd 1 (2095): Engin breyting frá sumarmeðalhita ársins 2008
- Sviðsmynd 2 (2050): Hlýnun um $1,5^{\circ}\text{C}$ frá sumarmeðalhita ársins 2008
- Sviðsmynd 2 (2095): Hlýnun um $2,7^{\circ}\text{C}$ frá sumarmeðalhita ársins 2008

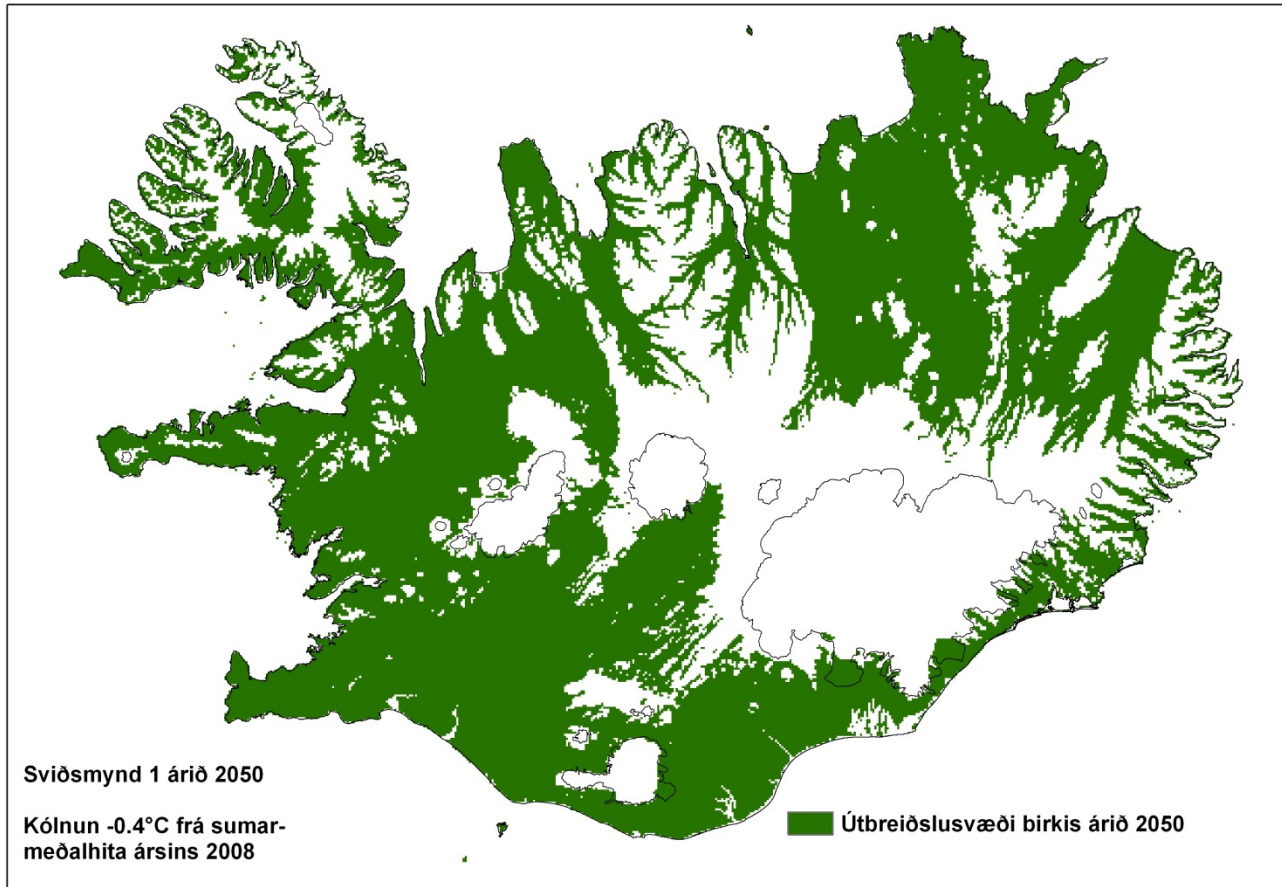

Fræðileg birkiútbreiðsla m.v. meðalhita sumarsins 2008 (1,7°C hærra en meðaltalið 1961-1990)

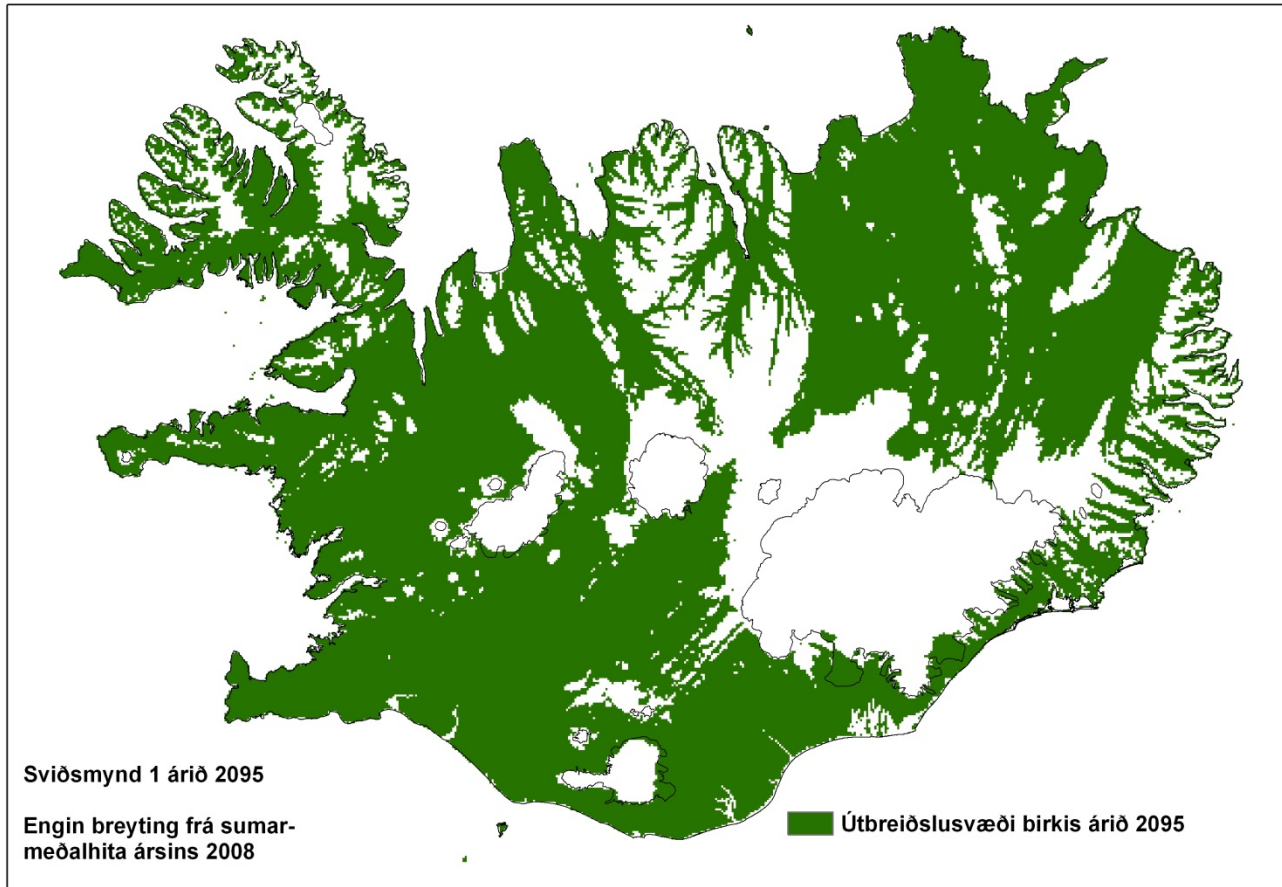

Tímabilið 2000-2012 er 1,2°C hlýrra að sumarlagi en 1961-1990

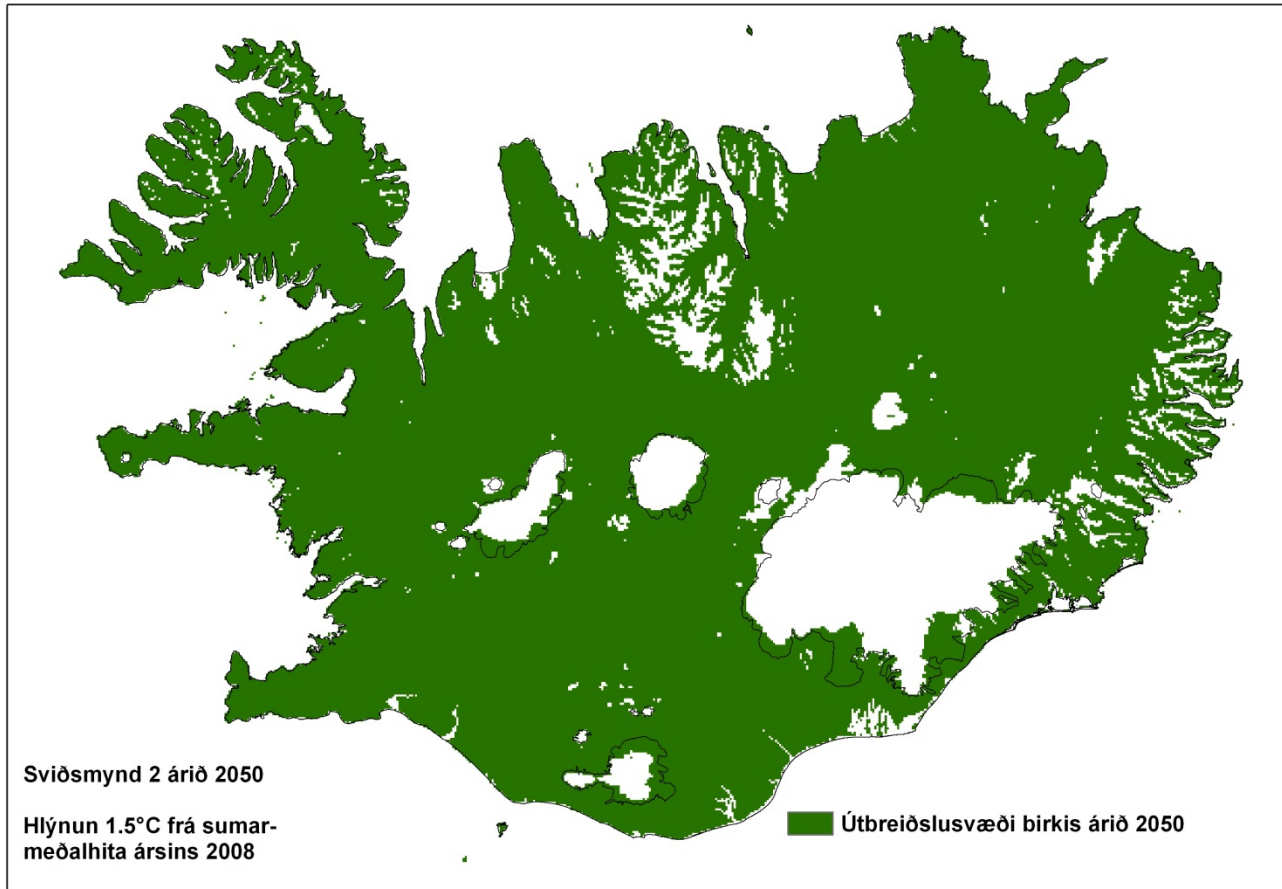
Sviðsmynd 1 árið 2050: Kólnun um $0,4^{\circ}\text{C}$ frá sumarhita 2008

Sviðsmynd 1 árið 2050: Engin breyting frá sumarhita 2008

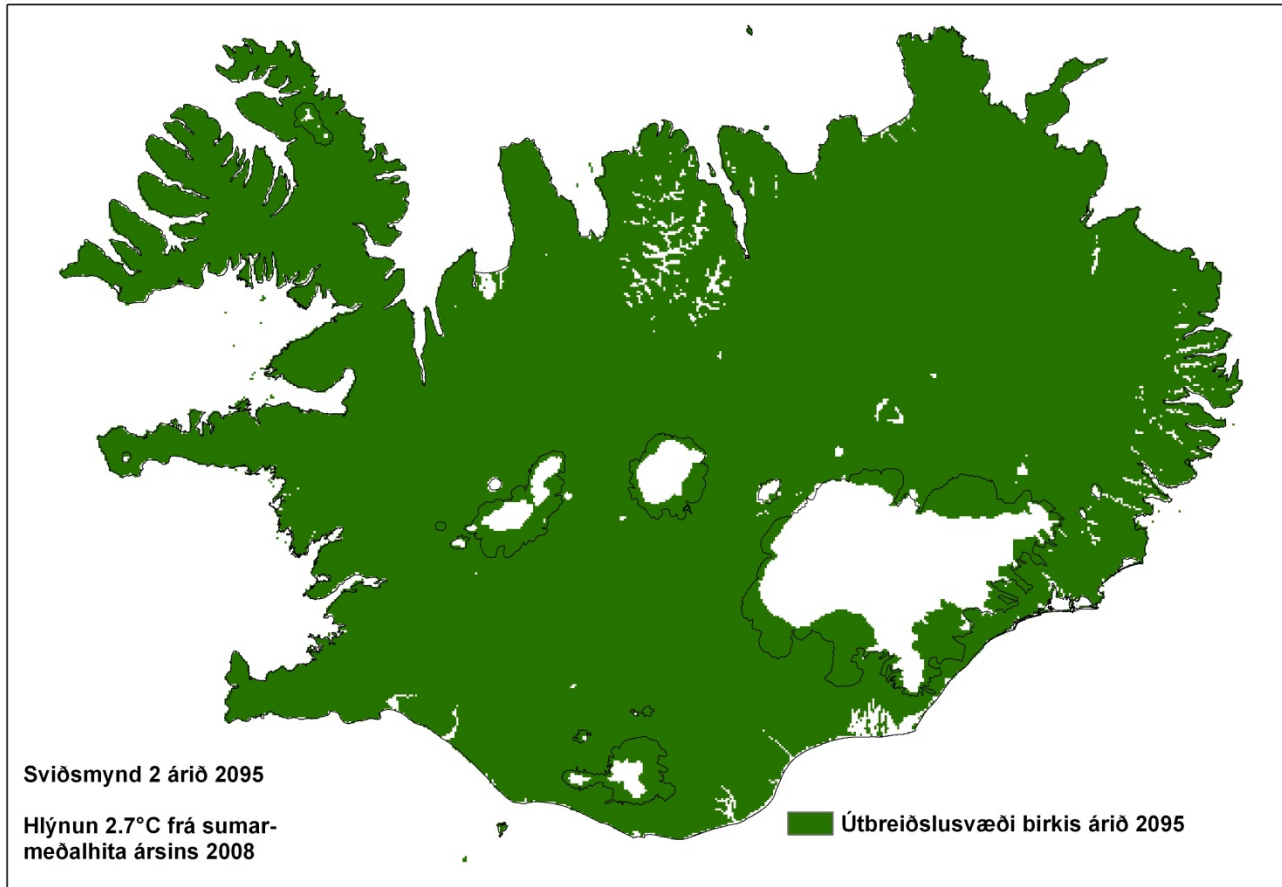

Sviðsmynd 2 árið 2050: Hlýnun um 1,5°C frá sumarhita 2008

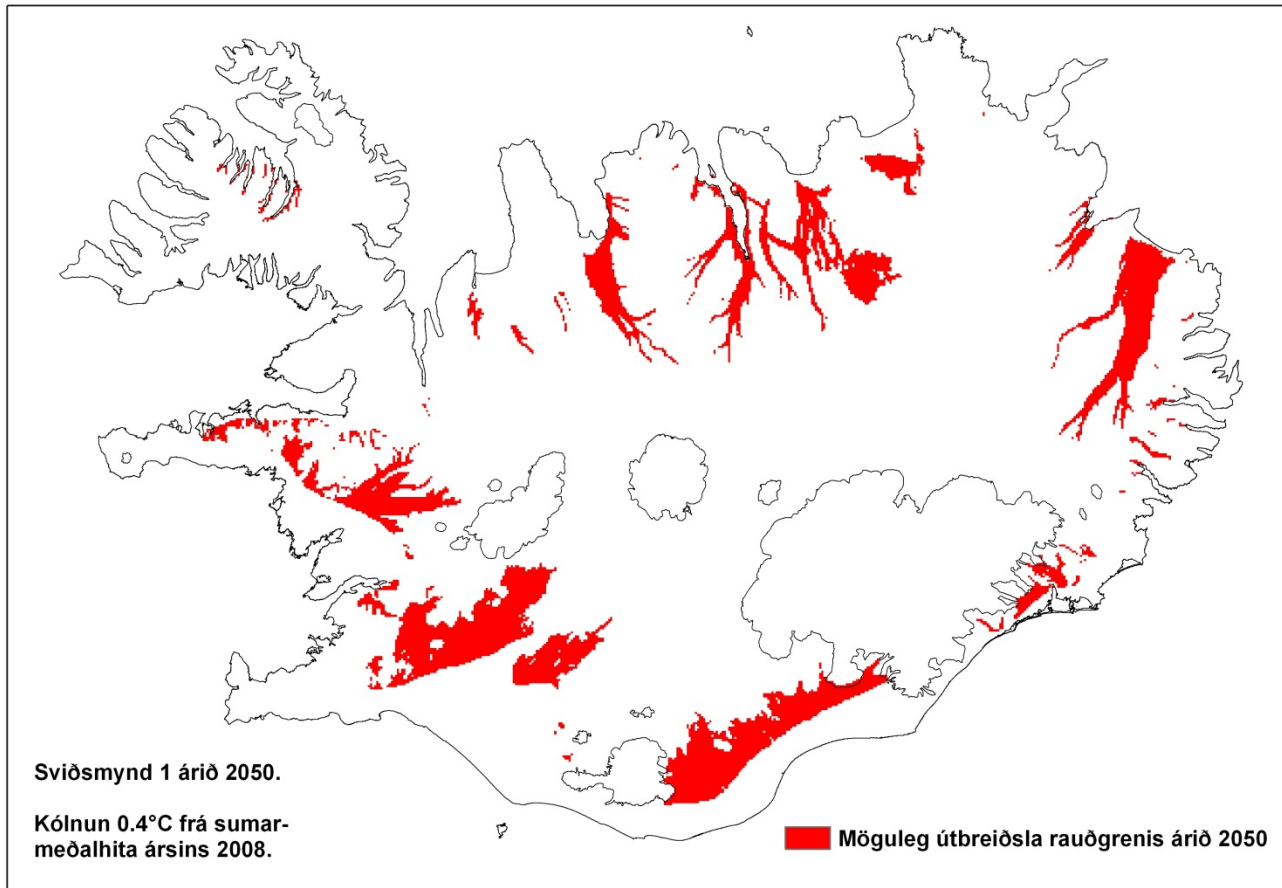

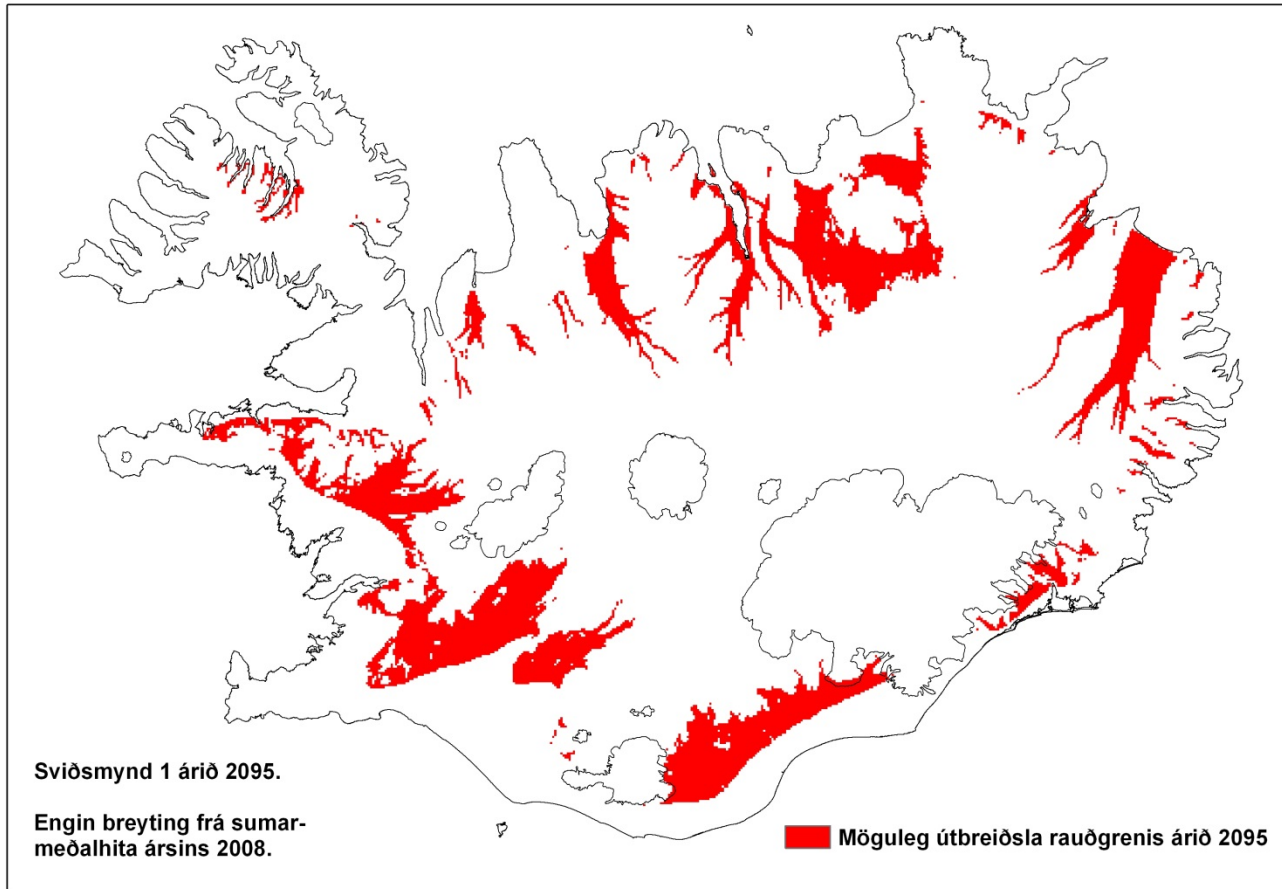
Sviðsmynd 2 árið 2095: Hlýnun um 2,7°C frá sumarhita 2008

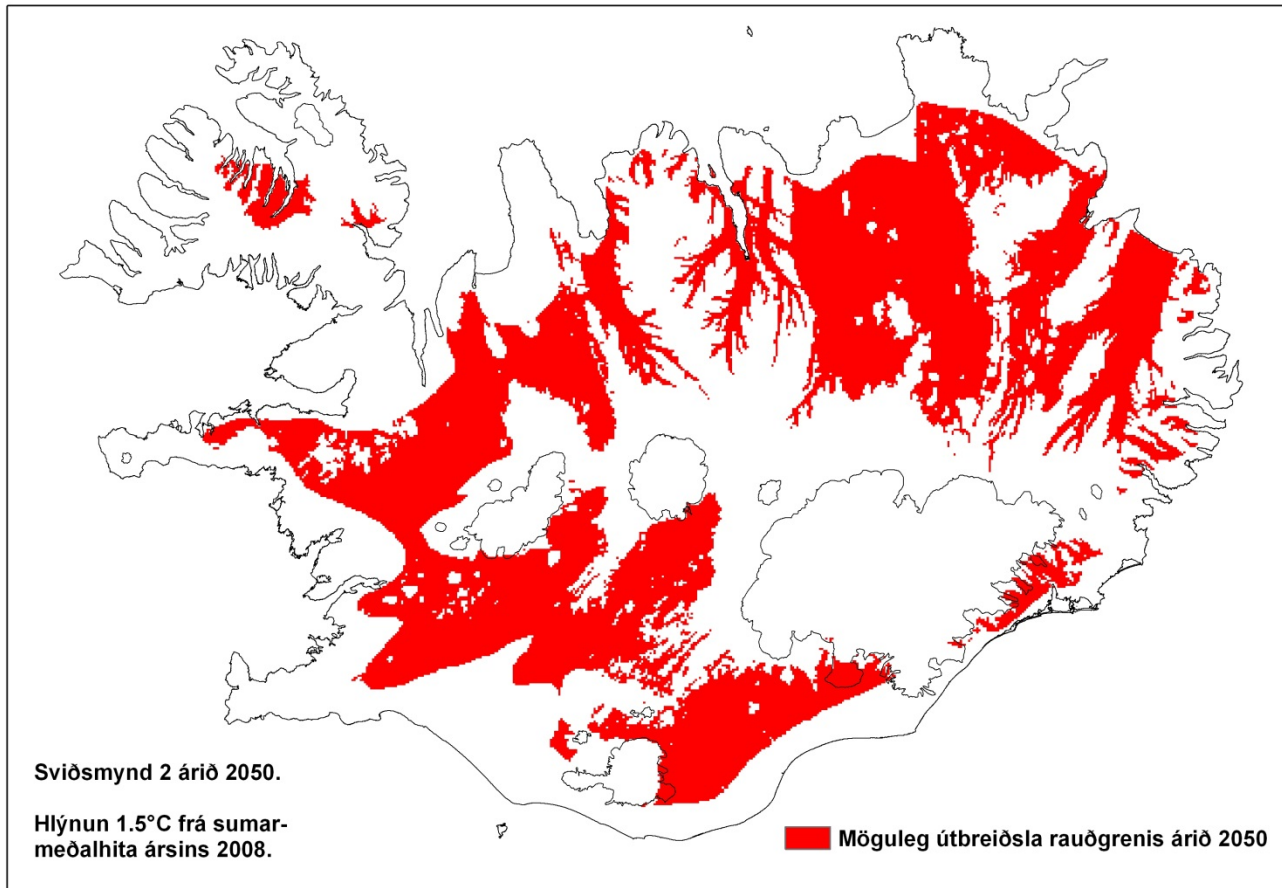
Sviðsmynd 1 árið 2050: Kólnun um 0,4°C frá sumarhita 2008

Sviðsmynd 1 árið 2050: Engin breyting frá sumarhita 2008

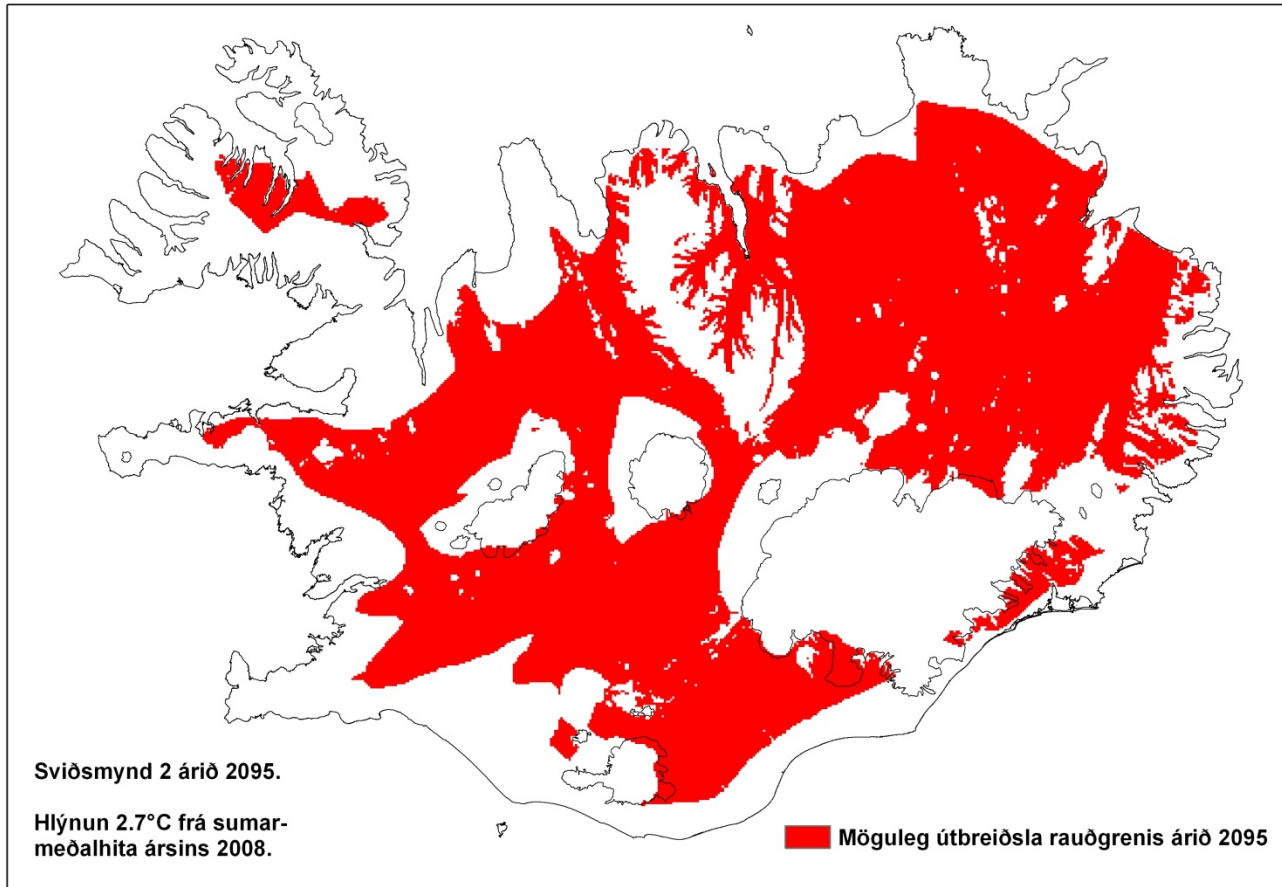

Sviðsmynd 2 árið 2050: Hlýnun um 1,5°C frá sumarhita 2008

Sviðsmynd 2 árið 2095: Hlýnun um 2,7°C frá sumarhita 2008

Reynslulíkön

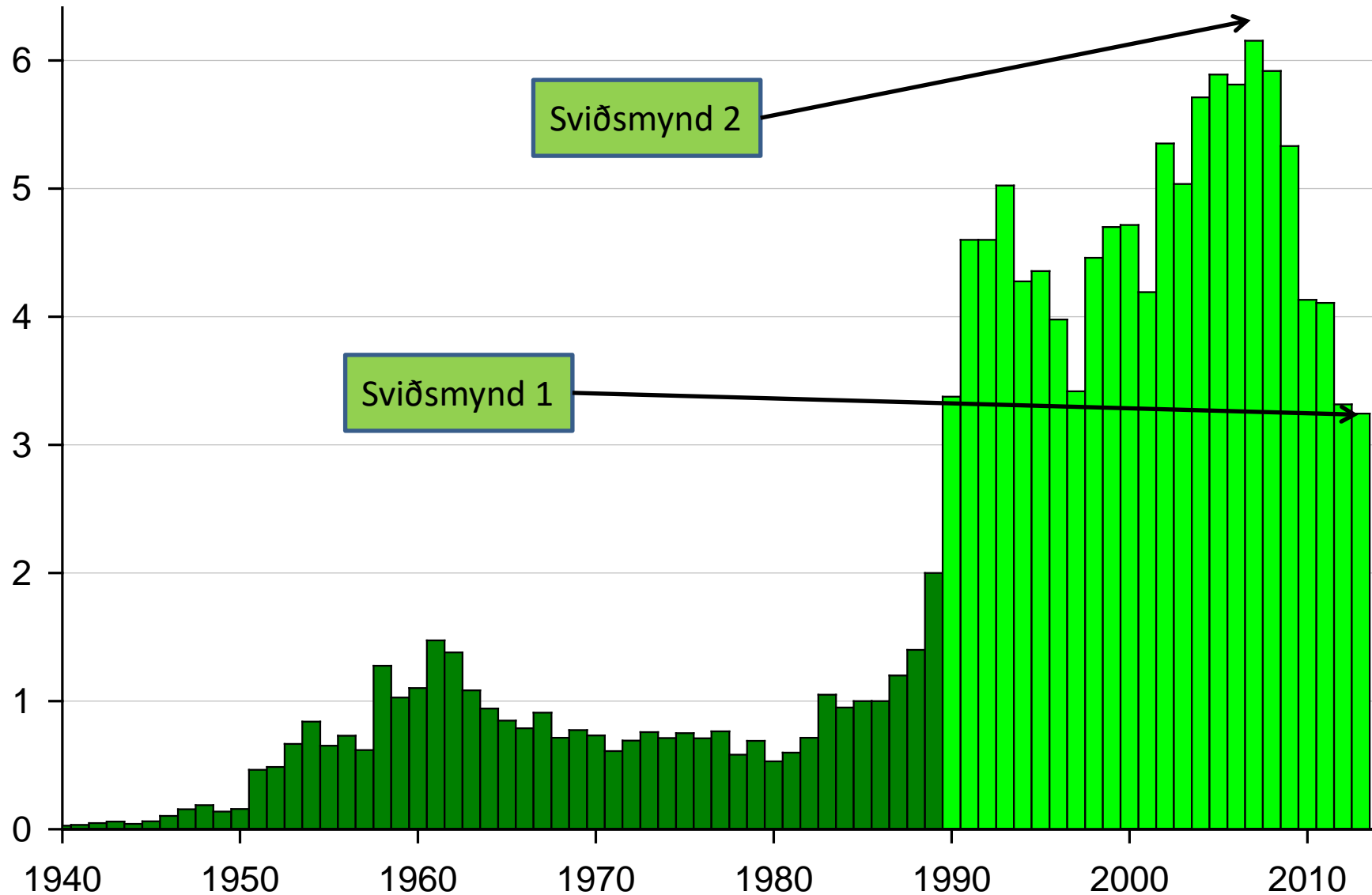
- Reynslulíkön byggja á mælingum
- Spár eru gerðar út frá þessum mældu gildum
- Dæmi um slíkt er Íslensk skógarúttekt. Þar er gagna aflað um vöxt og viðgang skóglendis á Íslandi
- Gerðar eru spár út frá þessum mælingum

Sviðsmyndir íslenskrar skógarúttektar

- Sviðsmyndir Íslenskrar skógarúttektar, sem spá fyrir um flatarmál skóga til ársins 2085, byggja á fjölda gróðursettra plantna
- Þær mælingar sem liggja til grundvallar eru fyrir trjágróður sem gróðursettur var á árabílinu 1955-1970 og fóru mælingar fram kringum aldamótin 2000
- Mælingar ná því yfir trjágróður sem óx við fremur óhagstæðar aðstæður út frá hitafari
- Niðurstöður líkansins eru því fremur íhaldssamar

Gróðursetning skógarplantna

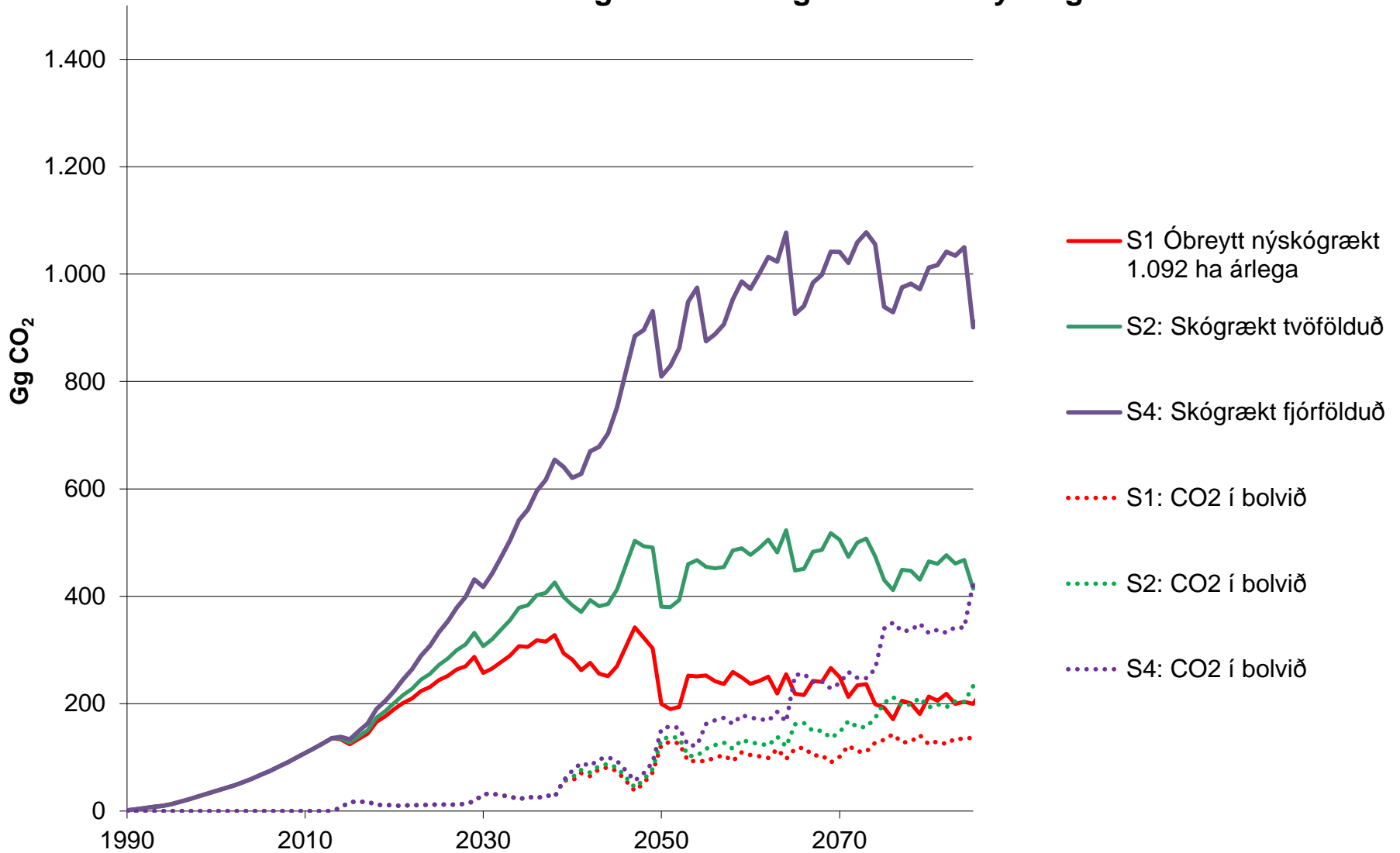
Fjöldi plantna (milljónir)

Sviðsmynd 2

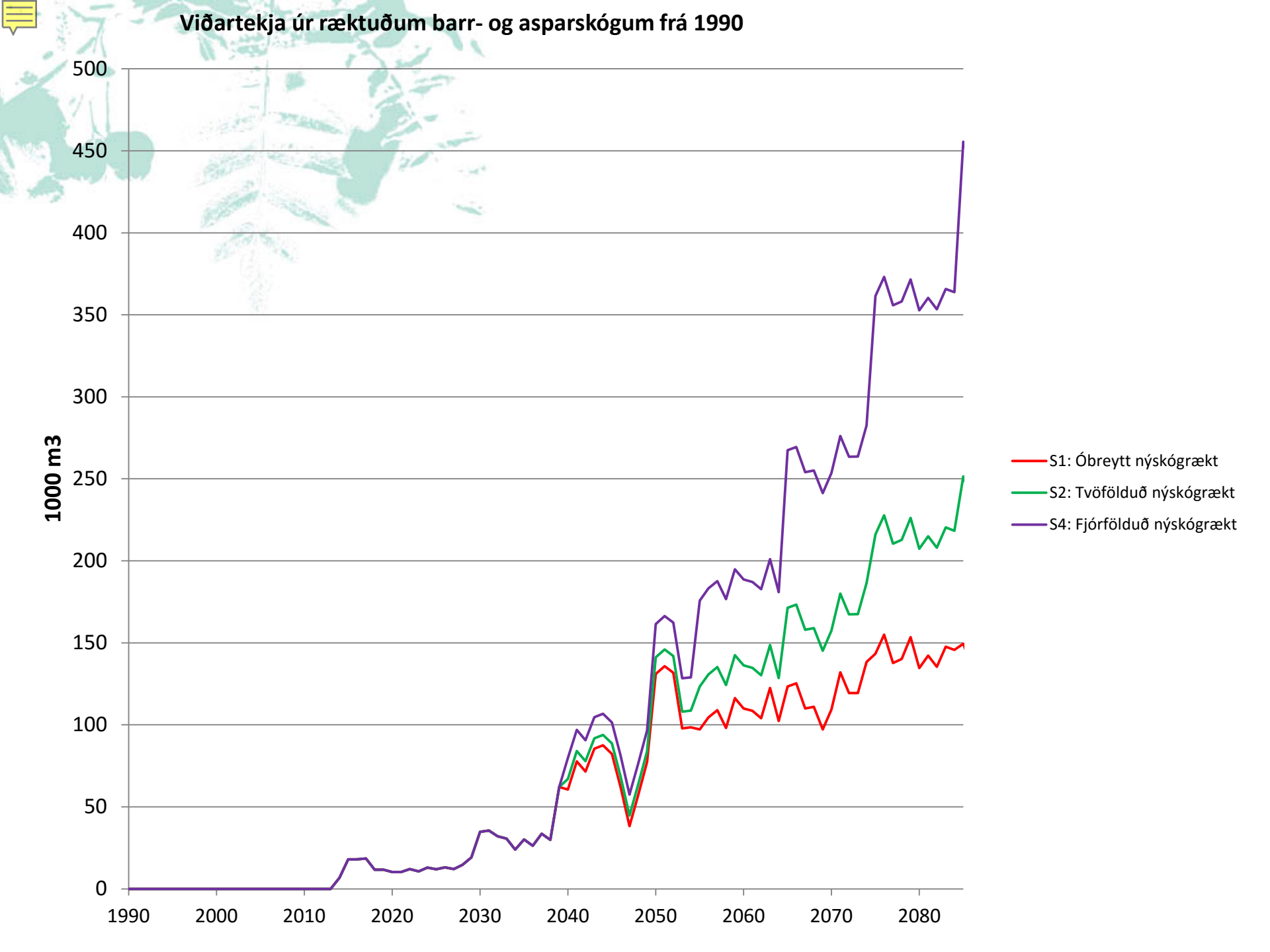
Sviðsmynd 1

Nettó binding i koldíoxíð ígildum með nýskógrækt frá 1990

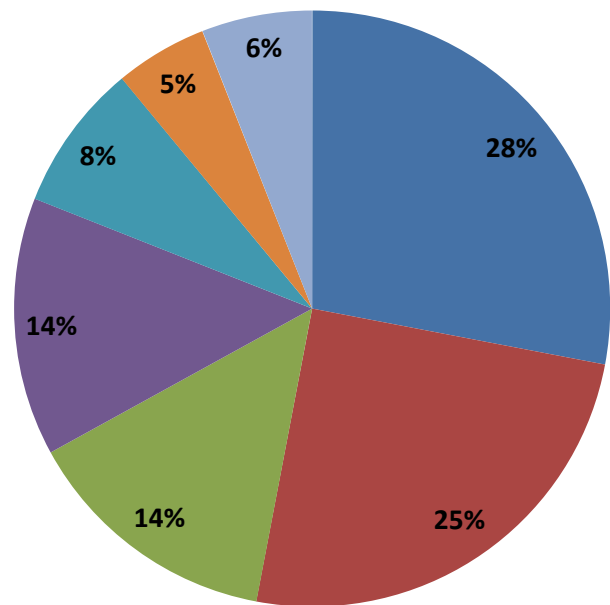
Viðartekja úr ræktuðum barr- og asparskógum frá 1990

- S1: Óbreytt nýskógrækt
- S2: Tvöfölduð nýskógrækt
- S4: Fjórfolduð nýskógrækt

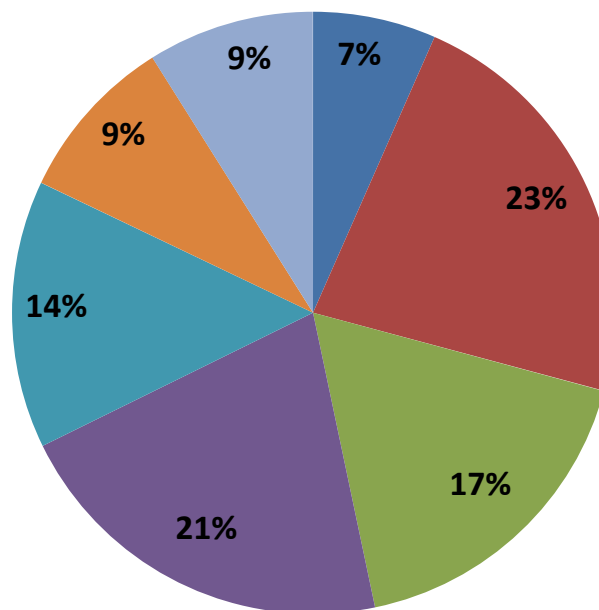
Flatarmál og bolviðarrúmmál ræktaðra skóga

Flatarmál

38.000 ha

Standandi rúmmál á trjám með þvermál ≥ 10 cm

257.000 m³

- Birki
- Lerki
- Stafafura
- Sitkagreni
- Alaskaösp
- Annað greni
- Aðrar teg.

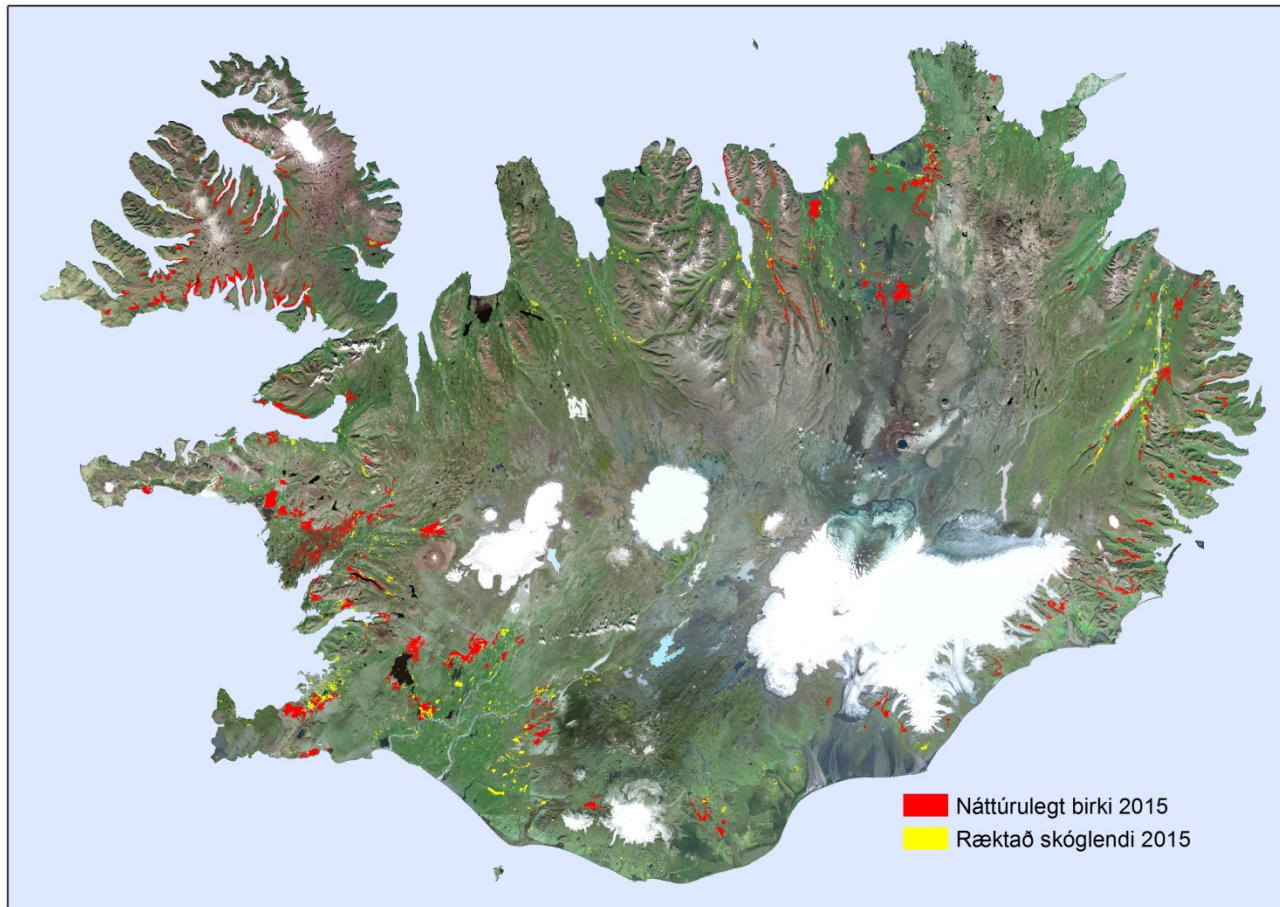

Skóglendi Íslands í dag

Ræktað skóglendi: 40.000 ha

Náttúrulegt birki: 150.600 ha

Alls skóglendi 2015: 190.600 ha (1,9% af flatarmáli landsins)

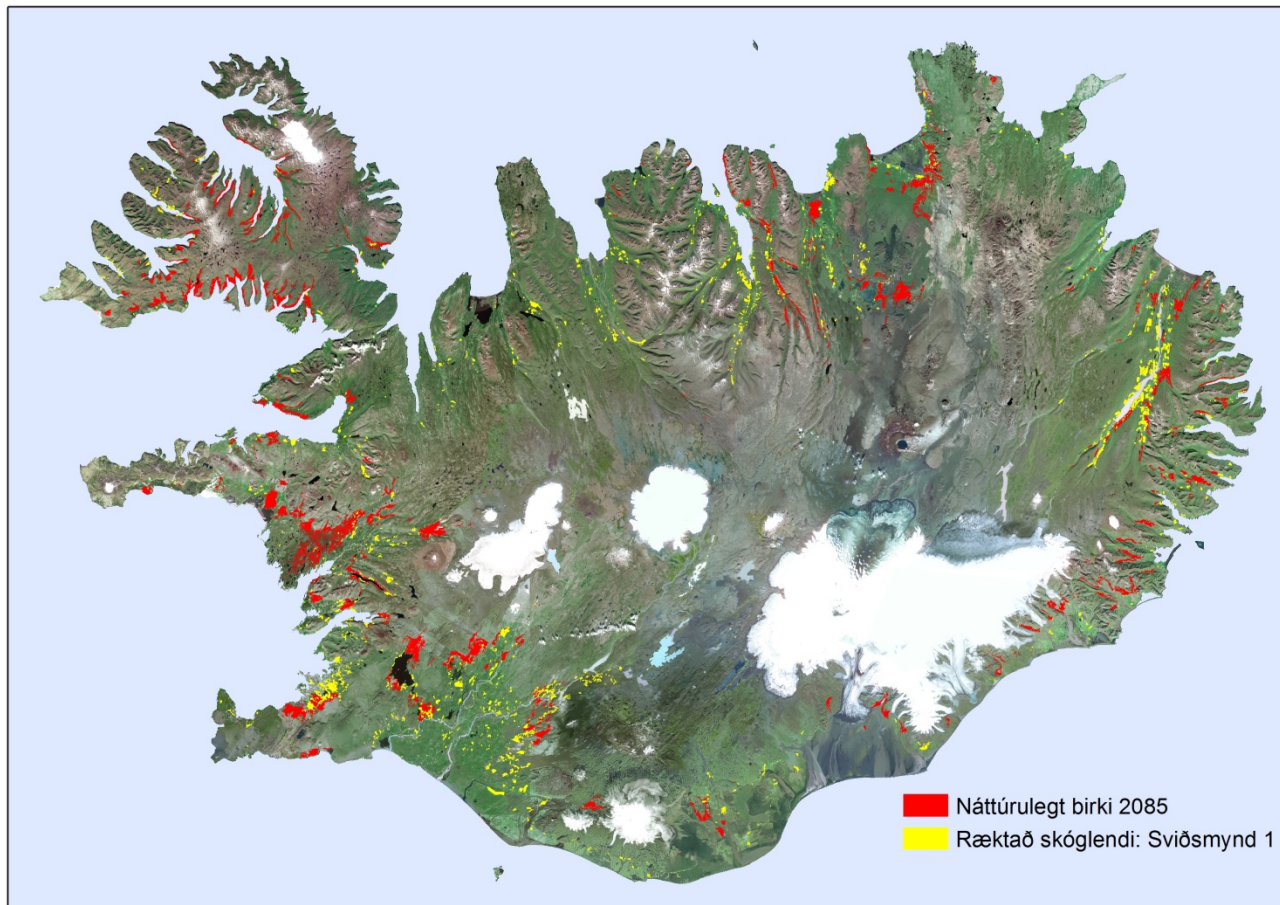

Sviðsmynd 1: Sami fjöldi gróðursettra plantna og árið 2014

Ræktað skóglendi: 115.900 ha   Náttúrulegt birki: 192.000 ha (560 ha/pr ár frá 1989)

Alls skóglendi 2085: 307.900 ha (2,9% af flatarmáli landsins) 1.630 ha/pr ár

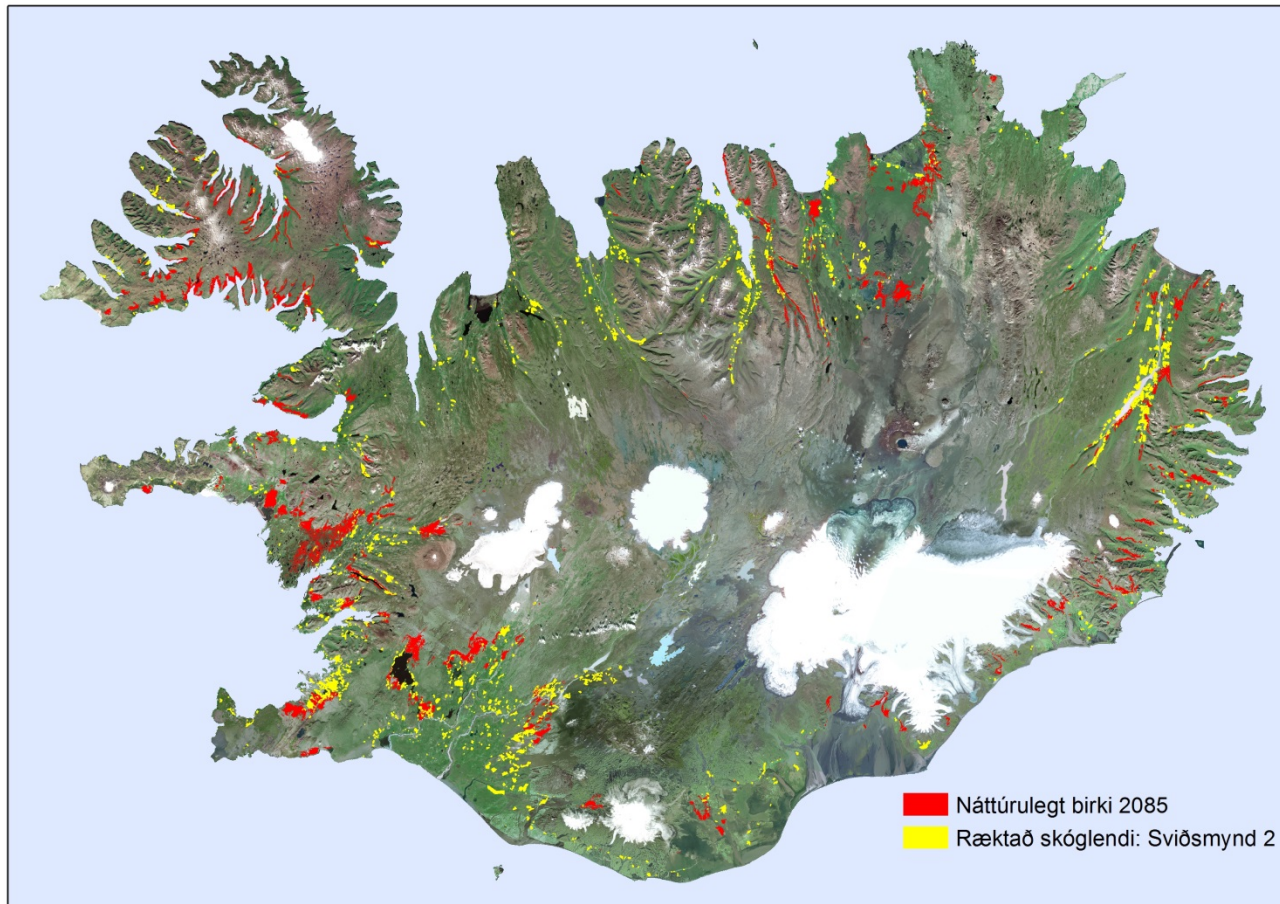
Markmiðum fyrir 5% láglandis (215.000 ha) verður náð árið 2130

Jafngildir því að gróðursett sé í 100 m belti í kringum allar núverandi gróðursetningar

Sviðsmynd 2: Tvöföldun gróðursetninga (svipað og árið 2007)

Ræktað skóglendi: 192.800 ha   Náttúrulegt birki: 192.000 ha
Alls skóglendi 2085: 384.800 ha (3,7% af flatarmáli landsins) 2.700 ha/pr ár
Markmiðum fyrir 5% láglandis (215.000 ha) verður náð árið 2096

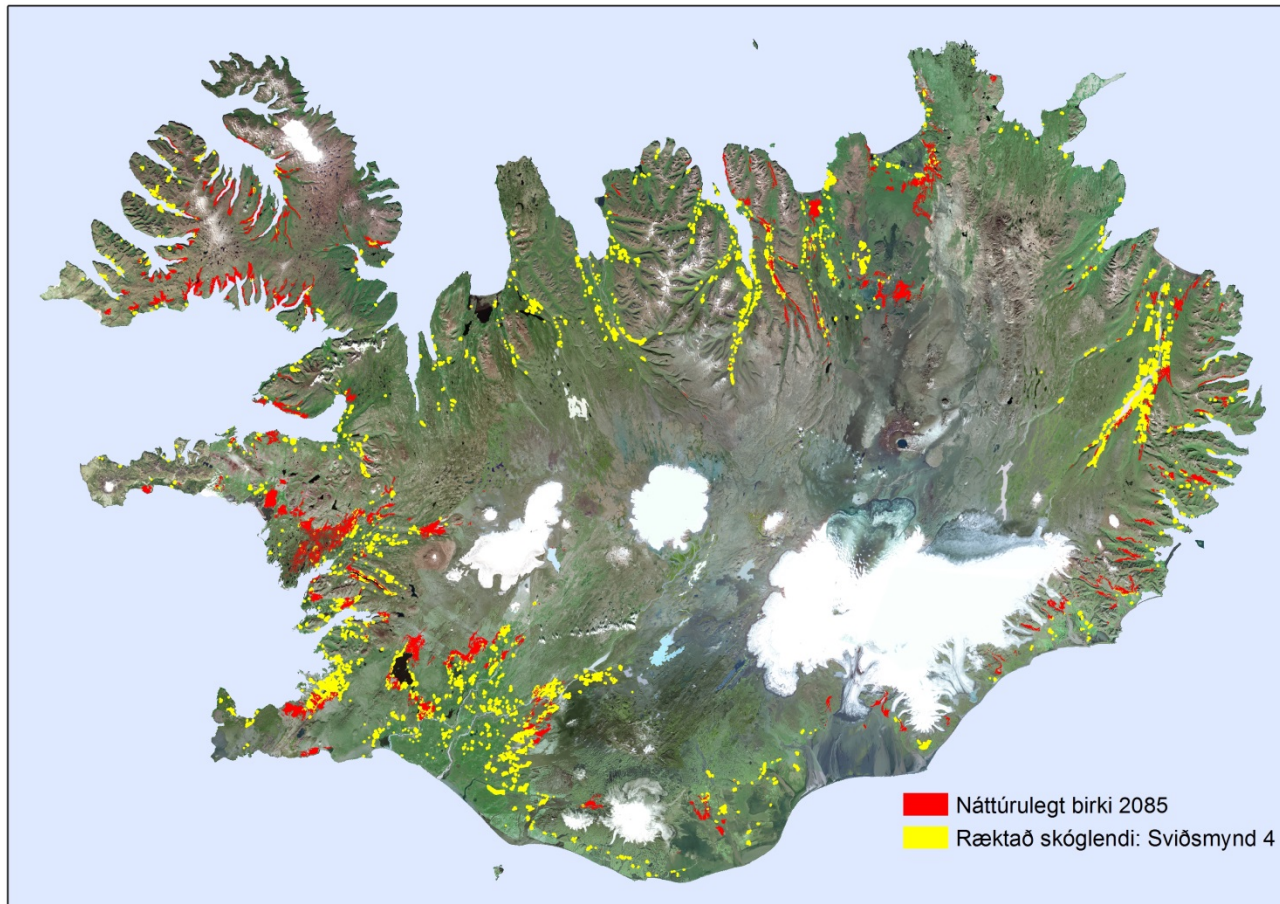

Jafngildir því að gróðursett sé í 205 m belti í kringum allar núverandi gróðursetningar

Sviðsmynd 4: Fjórfoldun gróðursetninga (ca. tvöföldun m.v. 2007)

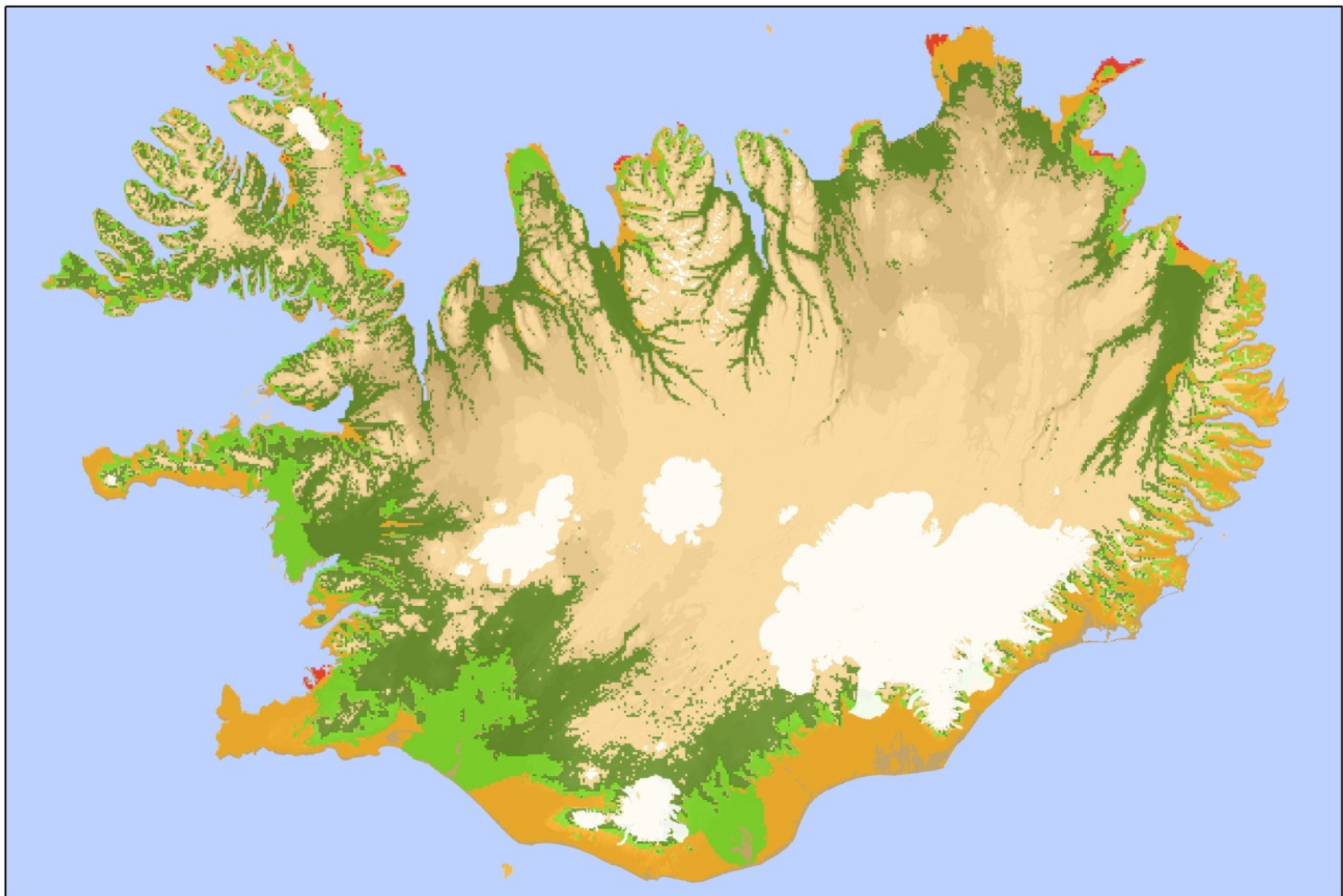
Ræktað skóglendi: 346.600 ha   Náttúrulegt birki: 192.000 ha
Alls skóglendi 2085: 538.600 ha (5,2% af flatarmáli landsins) 4.840 ha/pr ár
Markmiðum fyrir 5% láglandis (215.000 ha) verður náð árið 2055

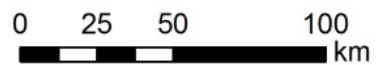
Jafngildir því að gróðursett sé í 450 m belti í kringum allar núverandi gróðursetningar

Skógræktarskilyrði

- Ýmsir þættir hafa áhrif á skilyrði plantna til vaxtar
  - Hitafar
  - Úrkoma
  - Næringarefni í jarðvegi
  - Stormar
  - Beit
- Þessir þættir geta hver um sig haft mikil áhrif á hvernig viðgangur og vöxtur plantna gengur
- Skoðað er hvernig skógræktarskilyrði geta breyst með breytingum á hitafari út þessa öld

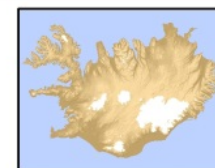

Umhverfisskilyrði fyrir sitkalús. Núverandi hitastig

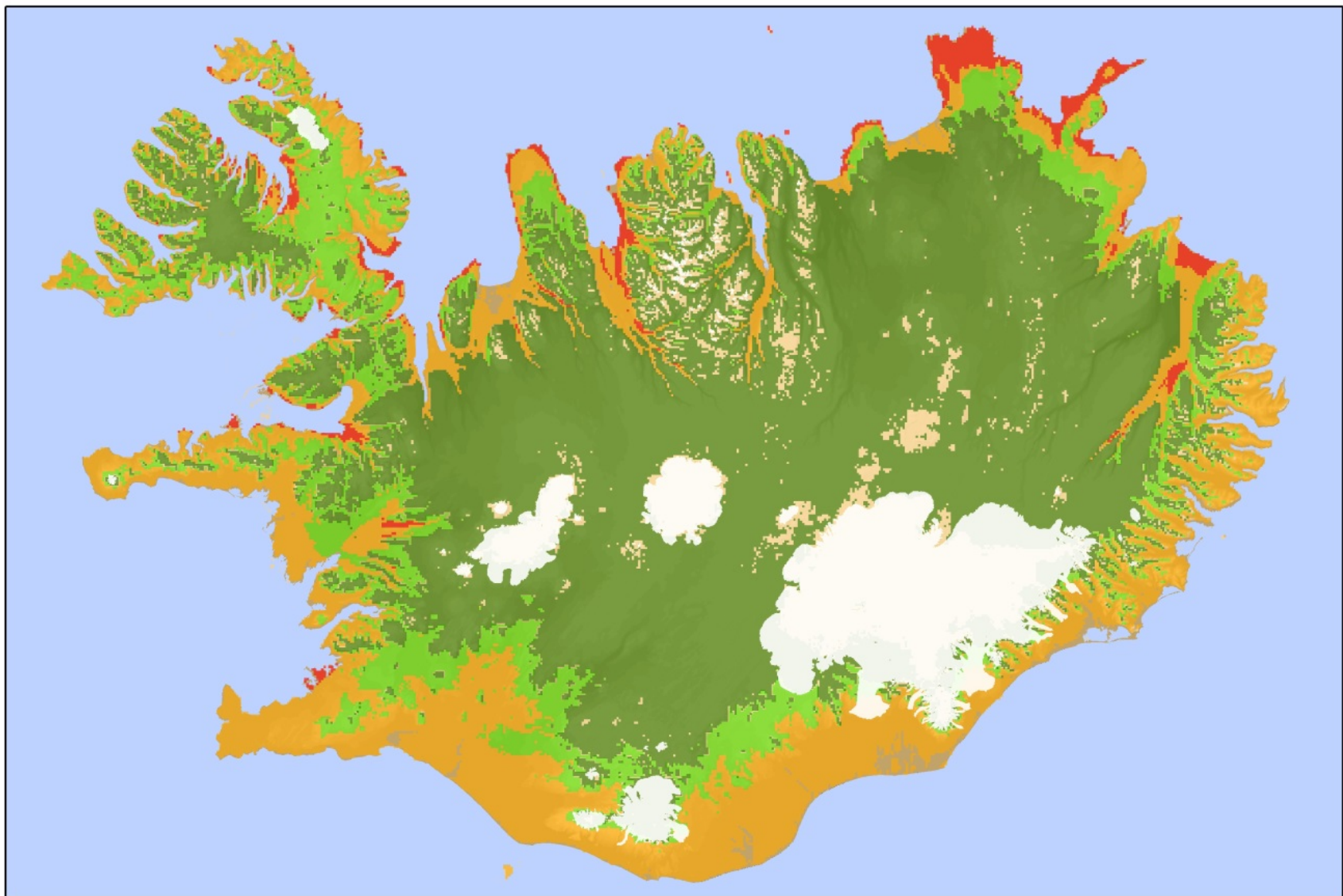

Kortagerð: Björn Traustason
Dags: 4.3.2011

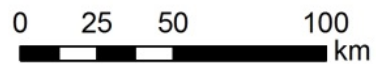
- Sitkalús drepst alltaf
- Sitkalús drepst yfirleitt
- Sitkalús drepst stundum
- Sitkalús drepst sjaldan

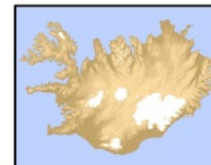

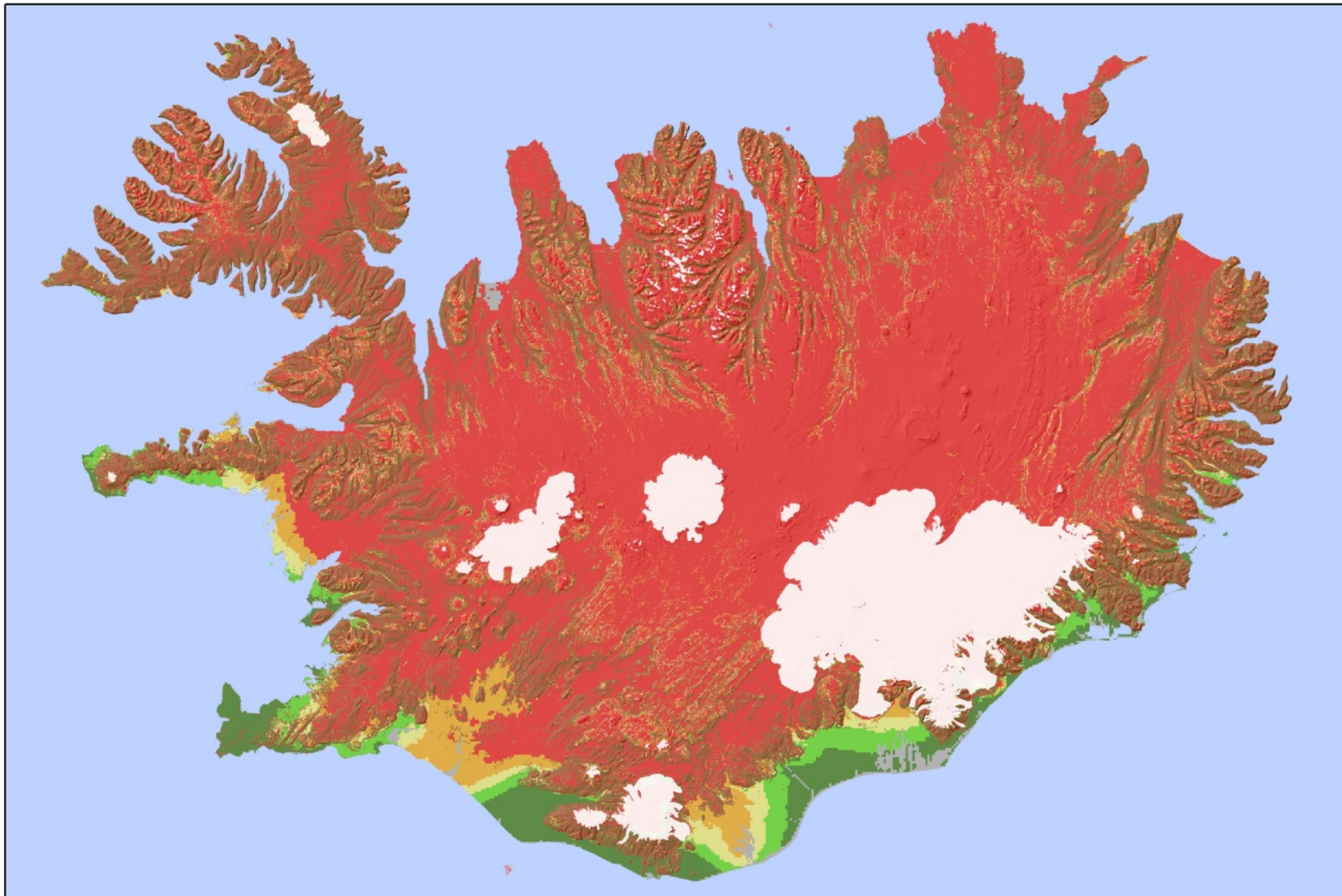
Umhverfisskilyrði fyrir sitkalús. Hitastigsaukning 2°C

Kortagerð: Björn Traustason
Dags: 4.3.2011

- Sitkalús drepst alltaf
- Sitkalús drepst yfirleitt
- Sitkalús drepst stundum
- Sitkalús drepst sjaldan

**Frosthætta í ágúst með
teknu tilliti til landslags**

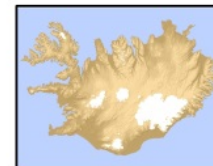
0 25 50 100
km

Kortagerð: Björn Traustason
Dags: 4.3.2011

Frosthætta í ágúst

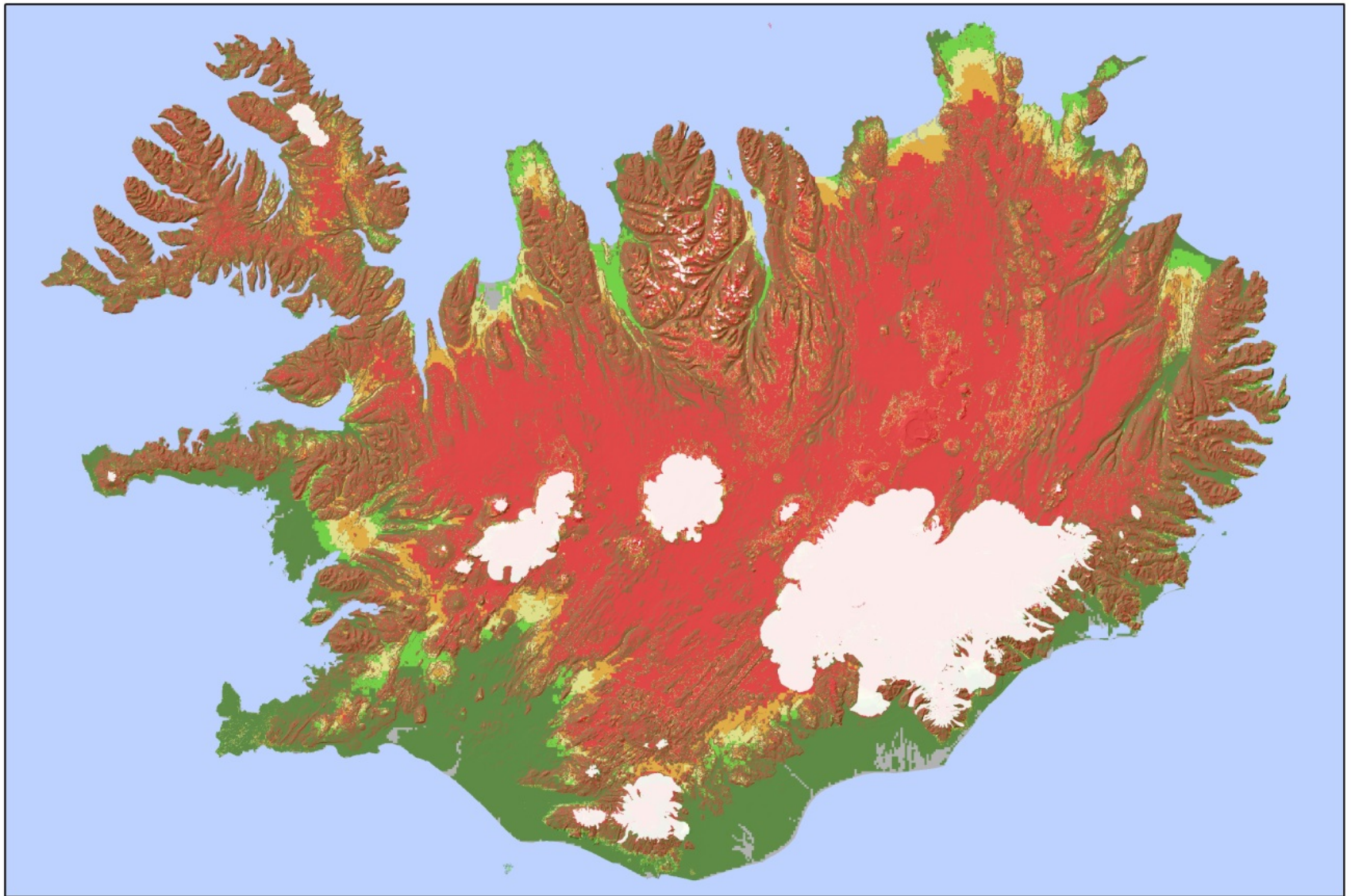
Mjög lítil
Lítill

Nokkur
Mikil
Mjög mikil

SKÓGRÆKT
RÍKISINS

Frosthætta í ágúst með teknu tilliti til landslags með hitastigsaukningu 2°C

0 25 50 100 km

Kortagerð: Björn Traustason
Dags: 4.3.2011

Frosthætta í ágúst

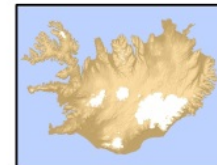
Mjög lítil

Lítill

Nokkur

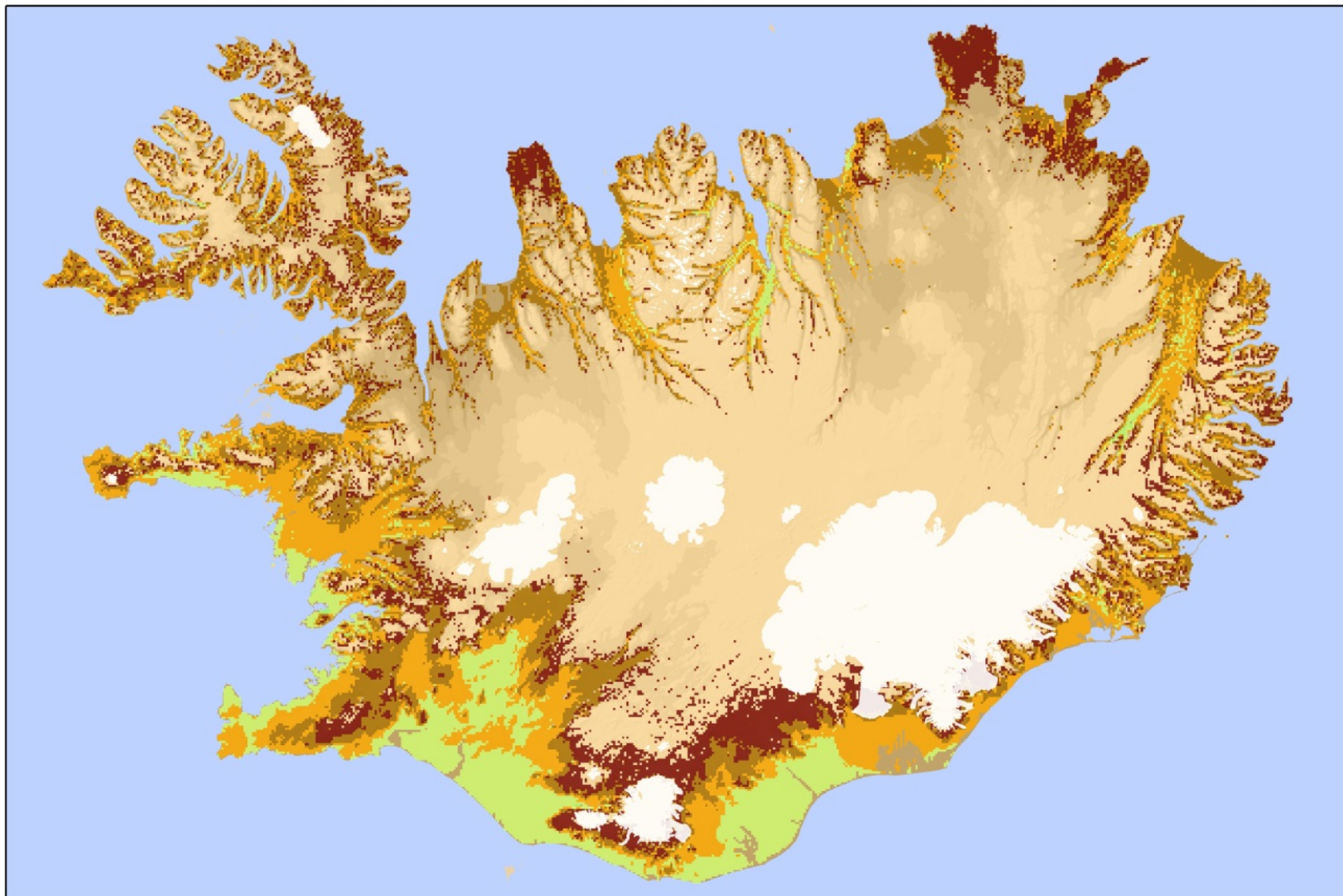
Mikil

Mjög mikil

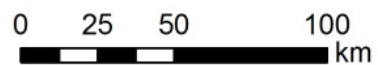

SKÓGRAEKT
RÍKISINS

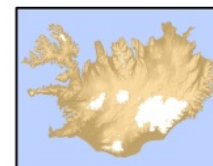
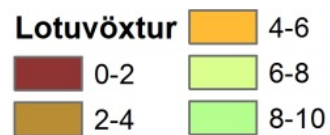

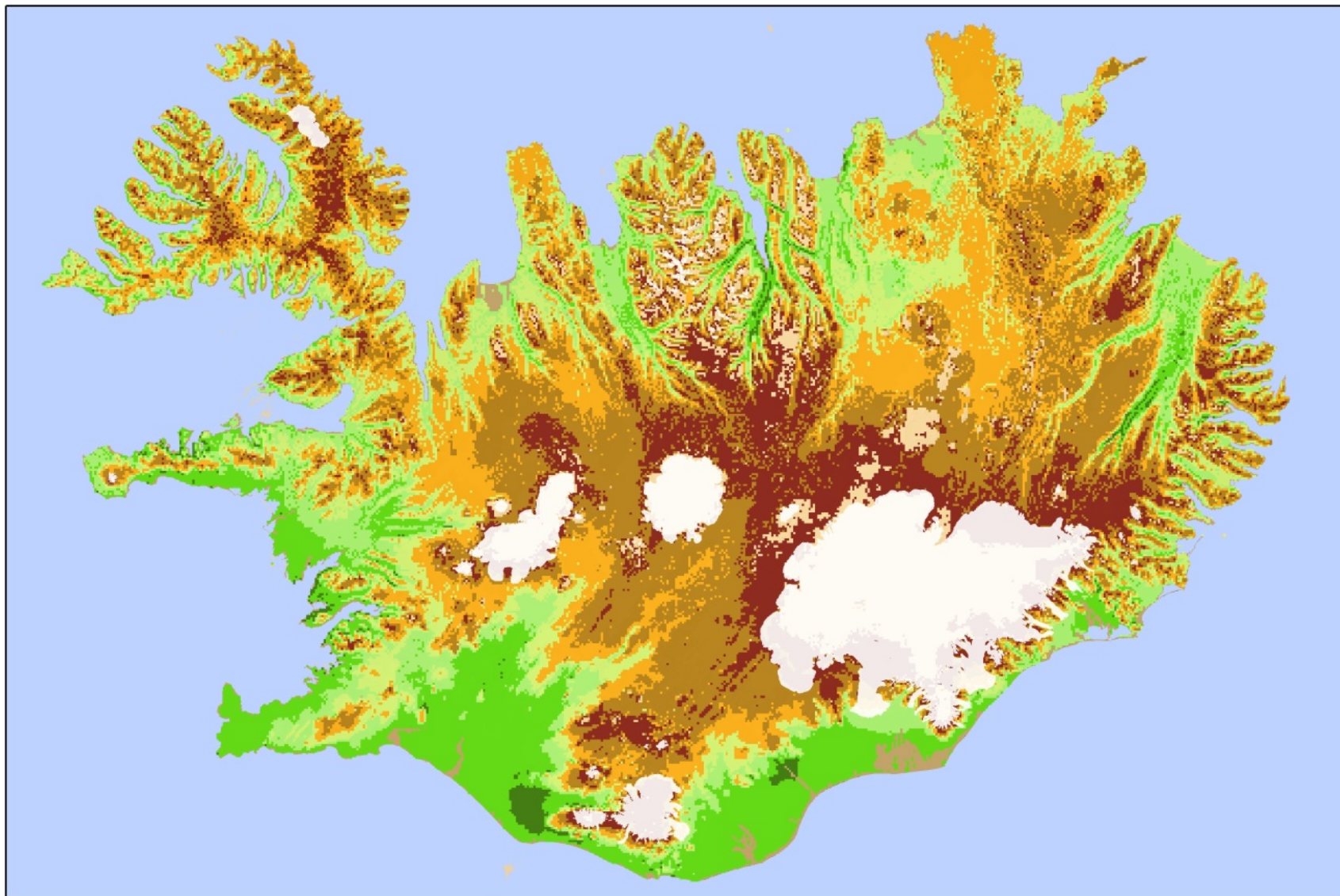
Lotuvöxtur sitagrenis m³/ha/ár.

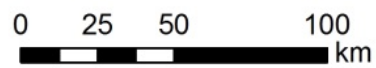
Kortagerð: Björn Traustason
Dags: 4.3.2011

SKÓGRAKT
RÍKISINS

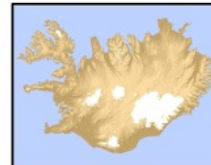

Lotuvöxtur sitagrenis m³/ha/ár.
Hitastigsaukning 2°C

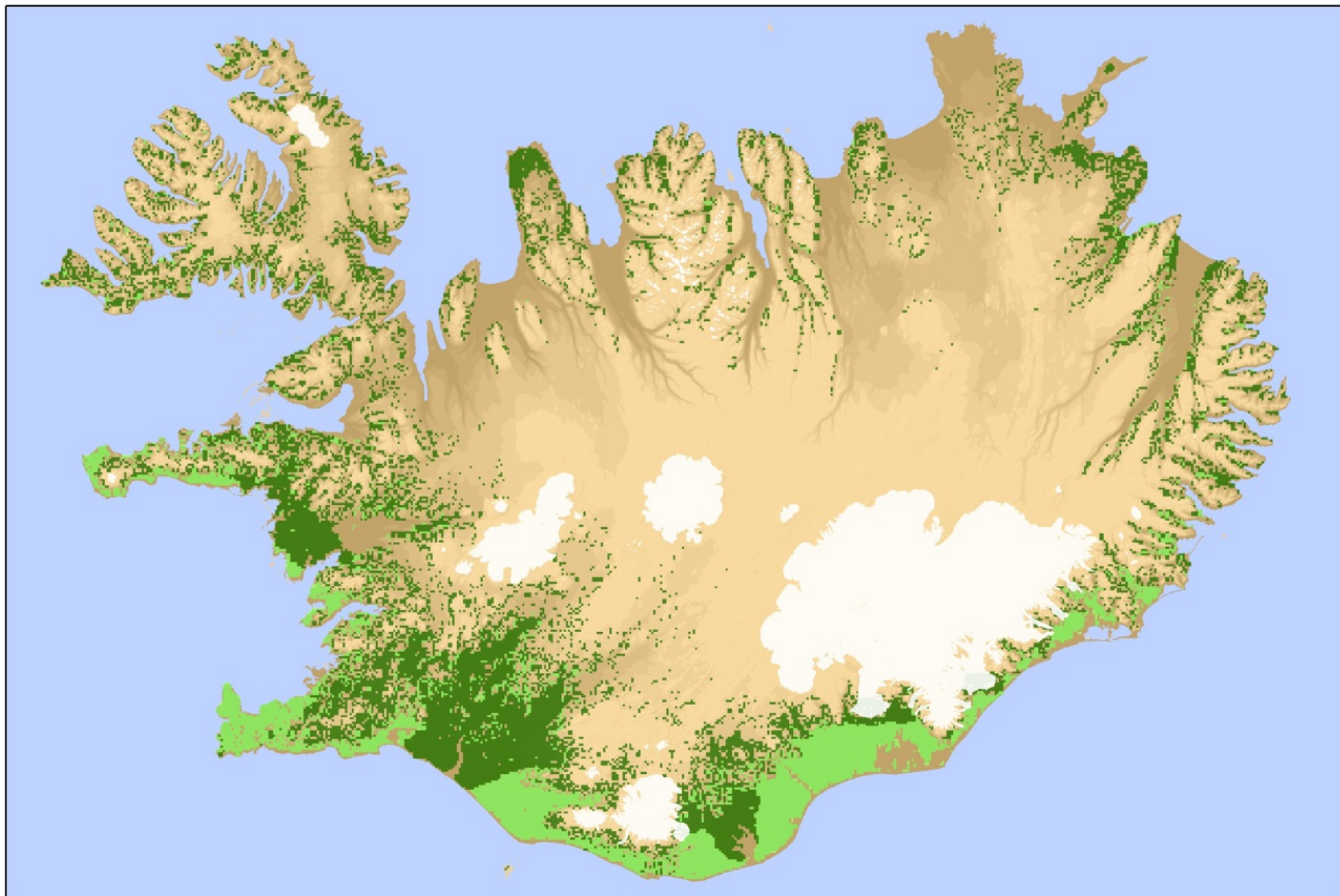

Kortagerð: Björn Traustason
 Dags: 4.3.2011

Lotuvöxtur	
	0-2
	2-4
	4-6
	6-8
	8-10
	10-12
	12-14

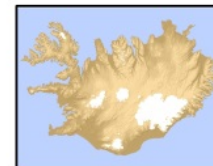

Bestu sitkaræktunarsvæði landsins

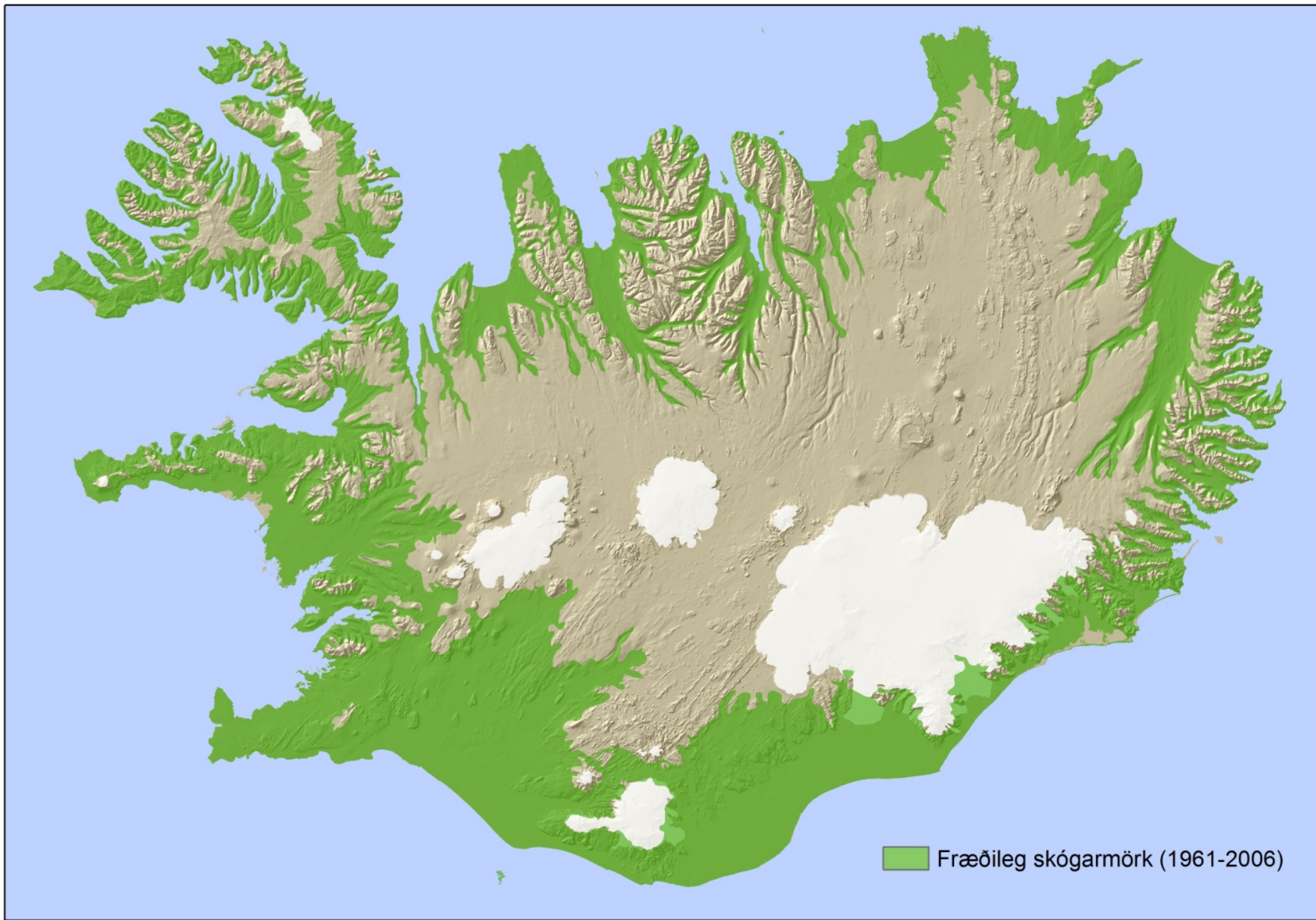
0 25 50 100
km

- Bestu núverandi sitkaræktunarsvæði
- Bestu siktaráæktunarsvæði m.v. 2°C hlýnun

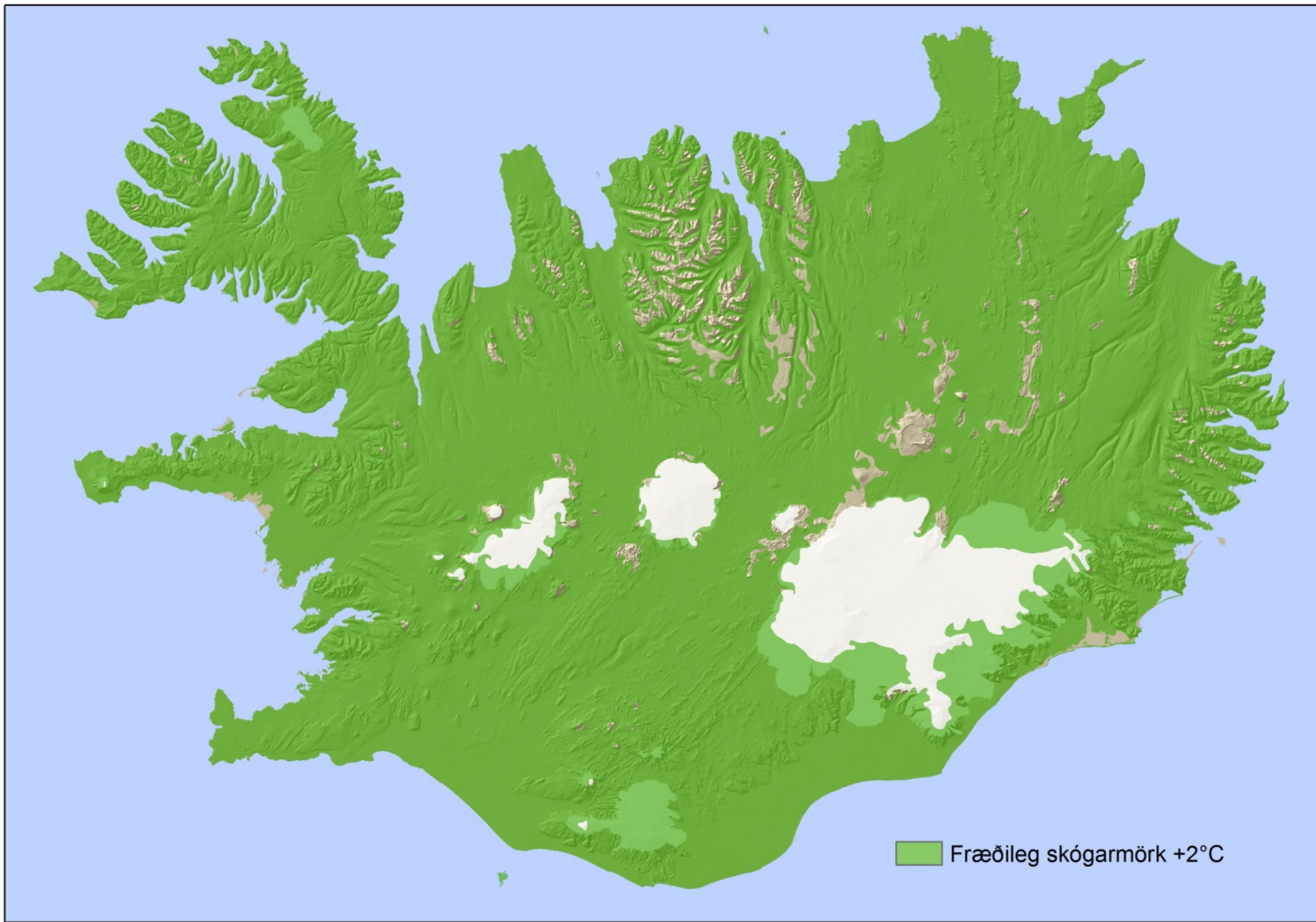
Dags: 8.3.2011 Kortagerð: Björn Traustason

SKÓGRÆKT
RÍKISINS

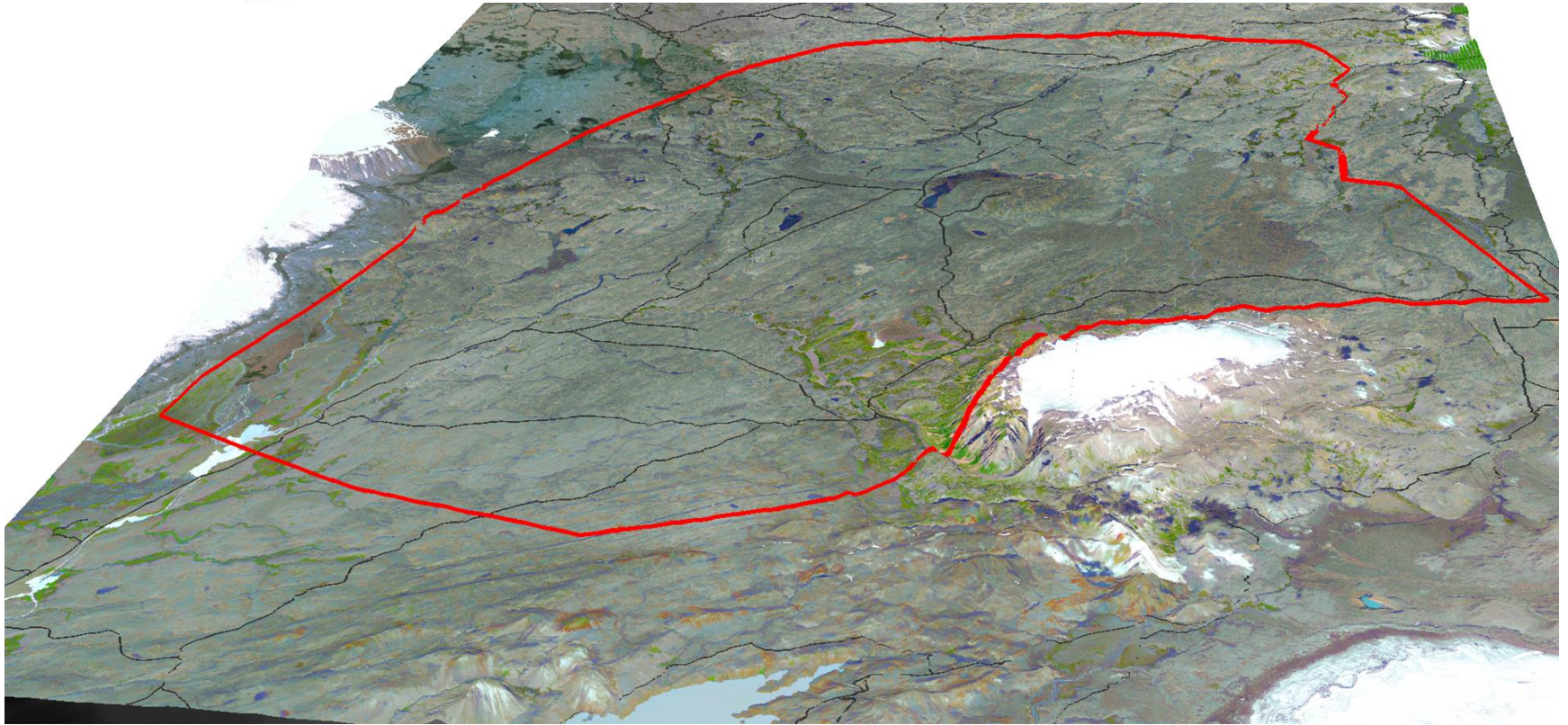

Fræðileg trjámörk á Sprengisandi

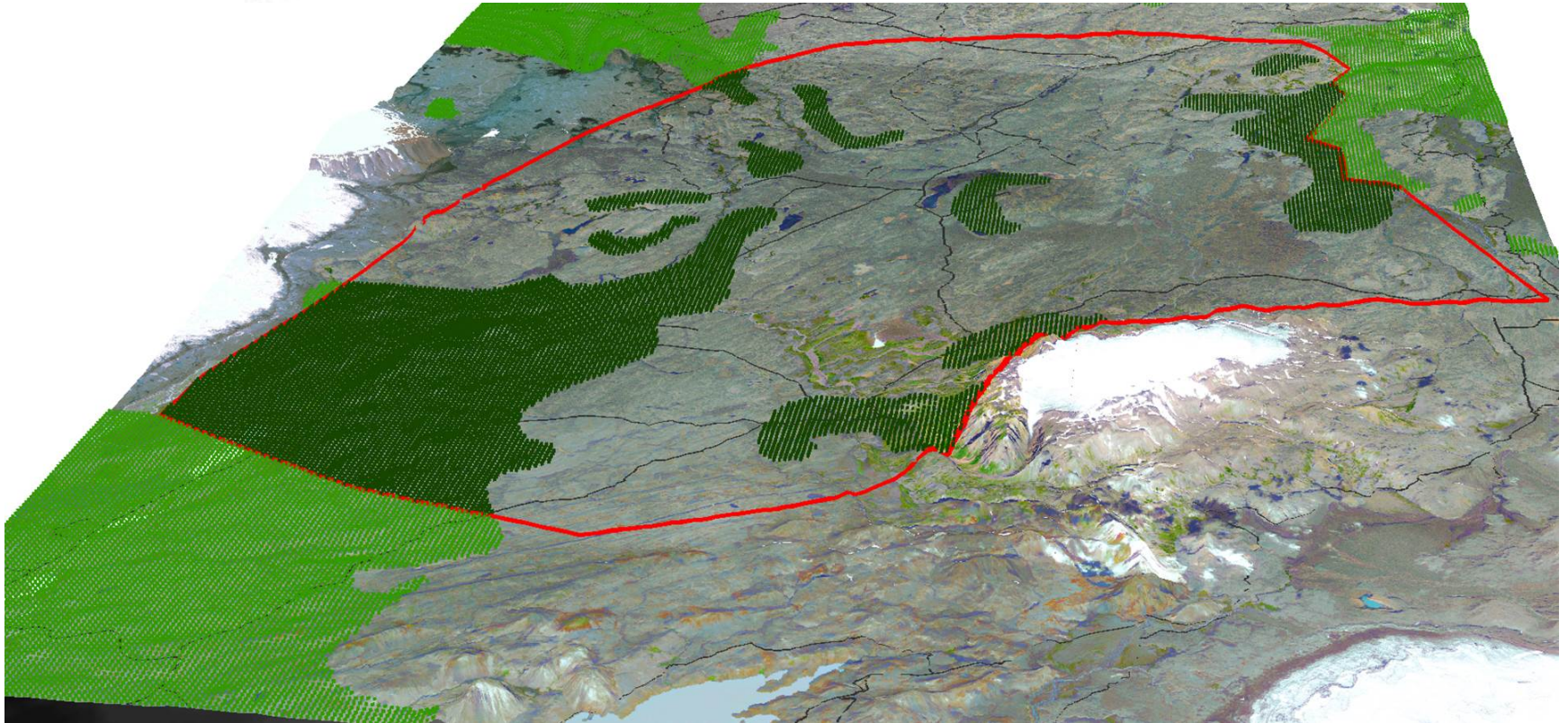
Sumarmeðalhiti 1961-2006

Fræðileg trjámörk á Sprengisandi

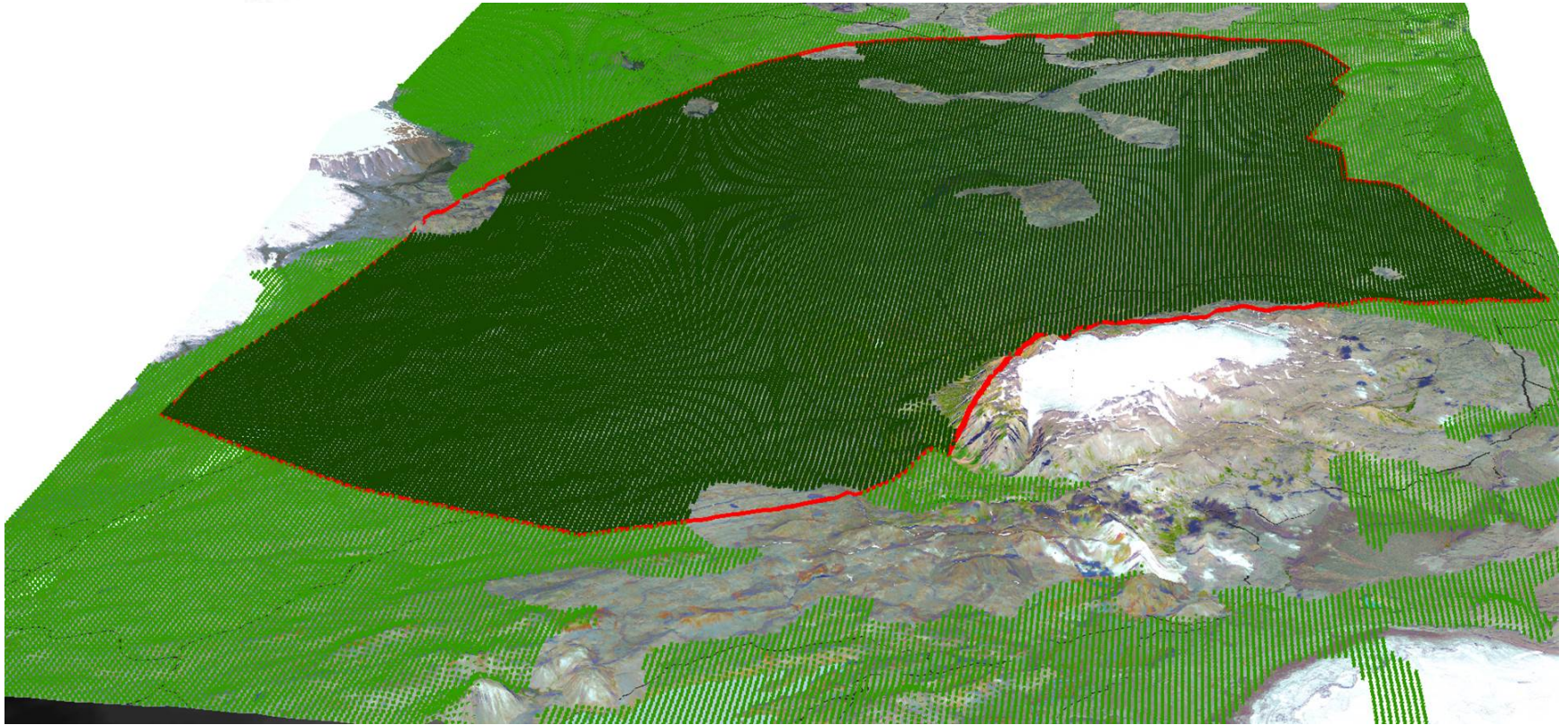
Staðan í dag

Fræðileg trjámörk á Sprengisandi

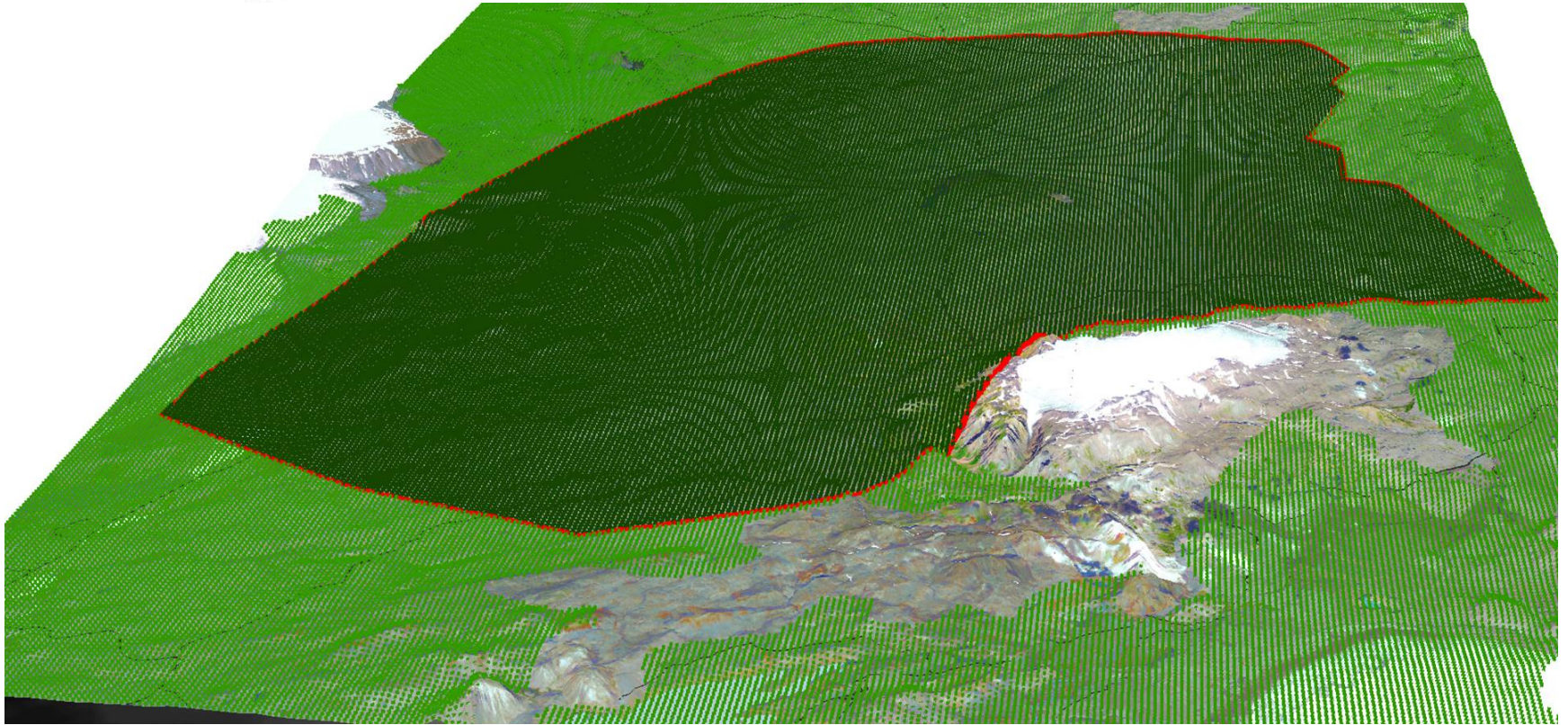
Hlýnun um 0,5°C

Fræðileg trjámörk á Sprengisandi

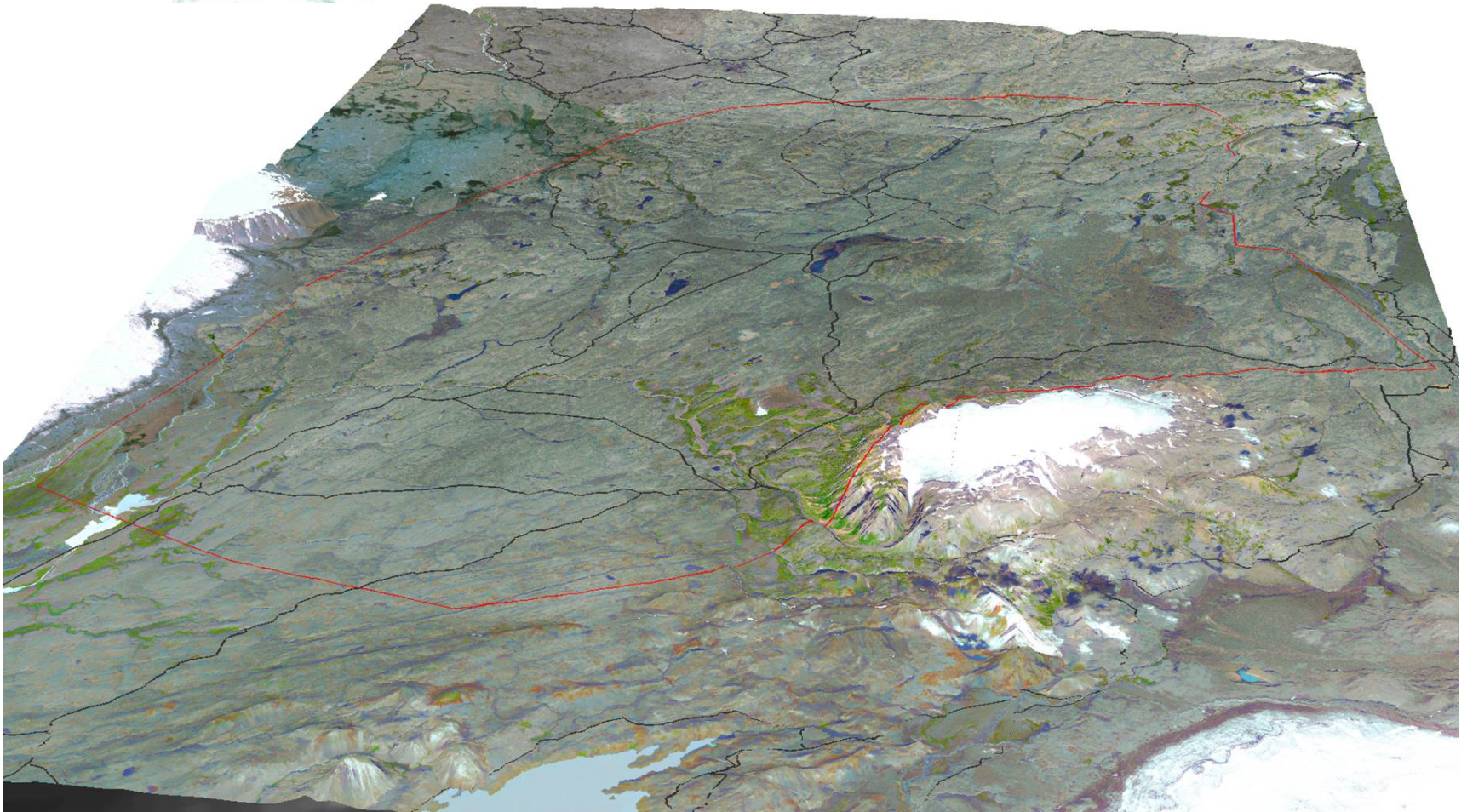
Hlýnun um 1°C

Birkimörk á Sprengisandi (7,6°)

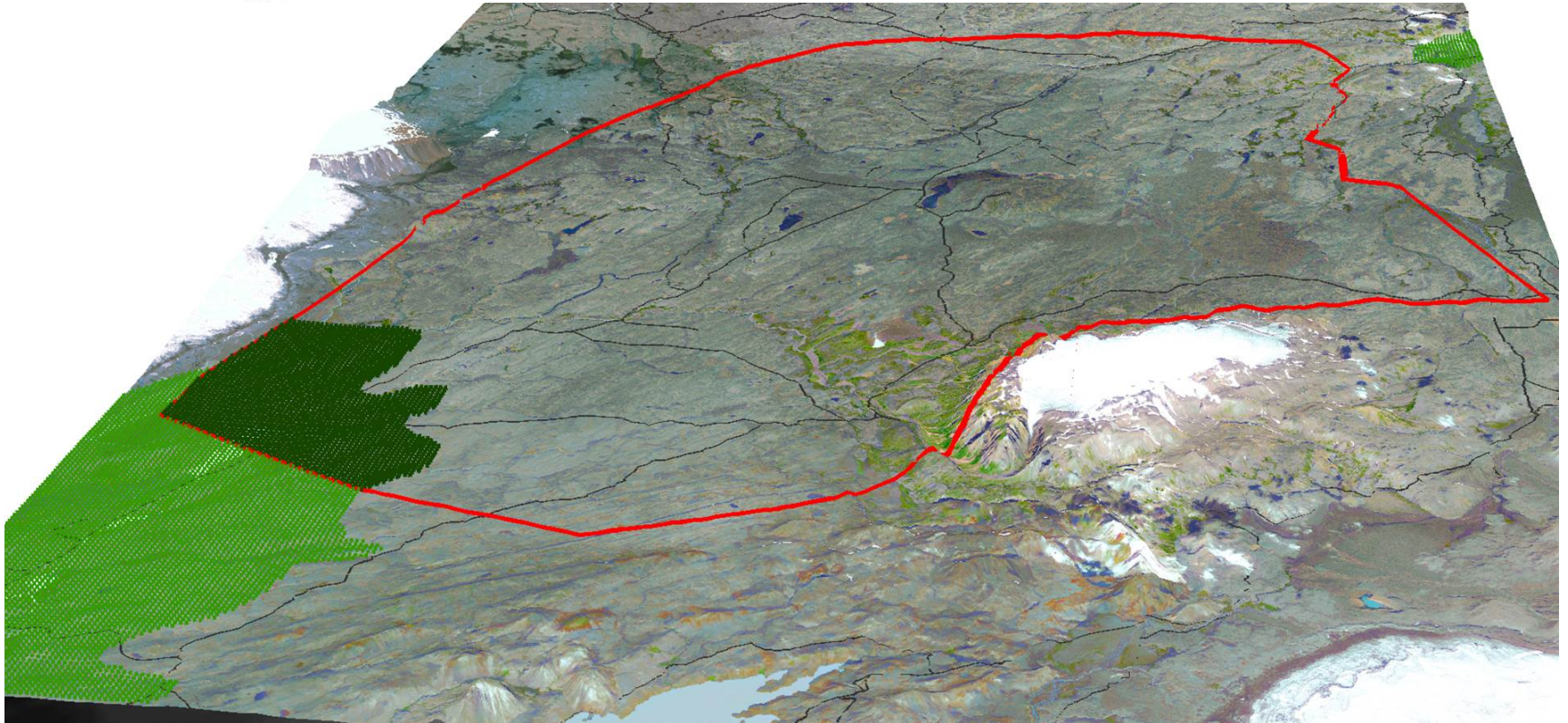
Sumarmeðaltal 1961-2006

Birkimörk á Sprengisandi

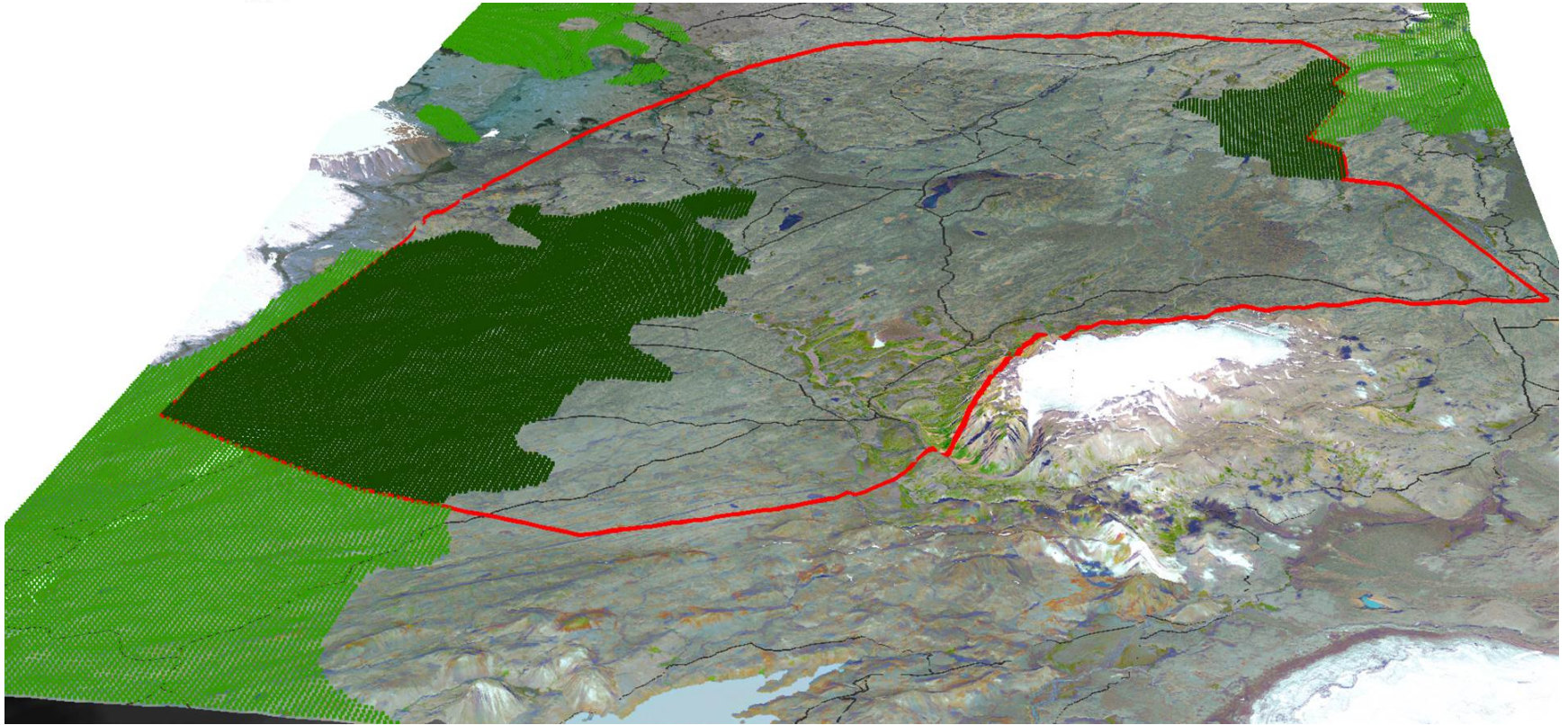
Staðan í dag

Birkimörk á Sprengisandi

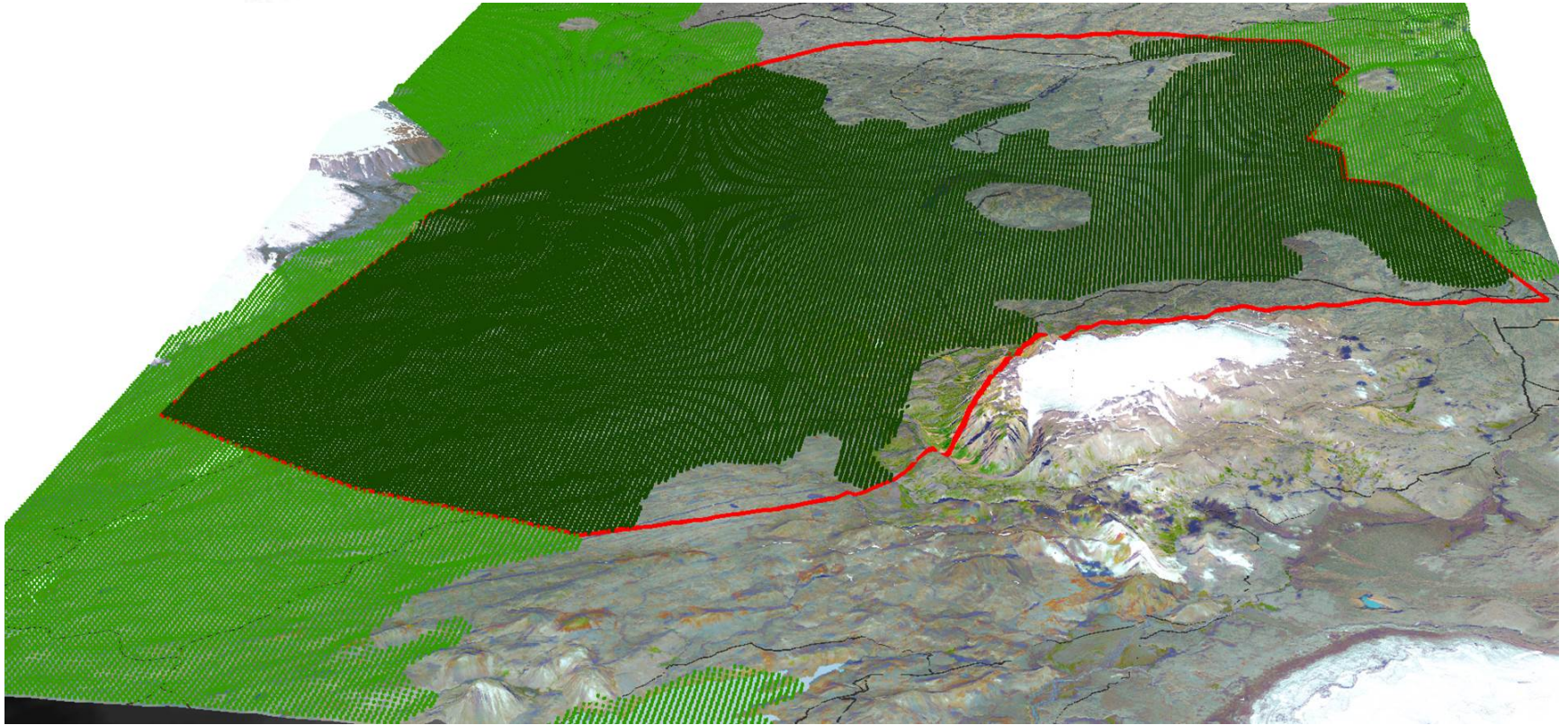
Hlýnun sumarmeðalhita um $0,5^{\circ}\text{C}$

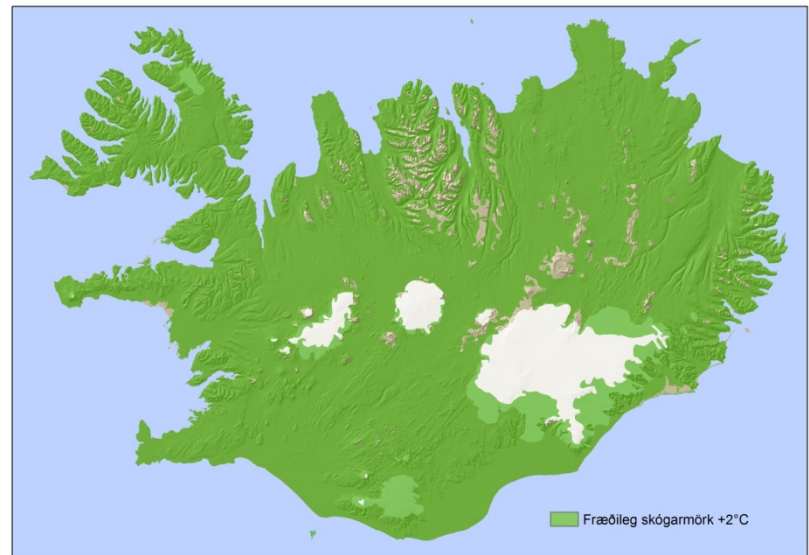
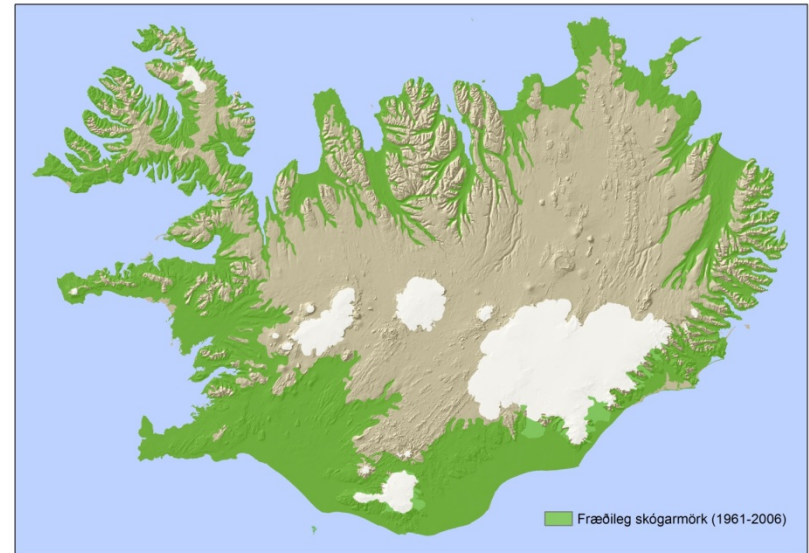
Birkimörk á Sprengisandi

Hlýnun sumarmeðalhita um 1°C

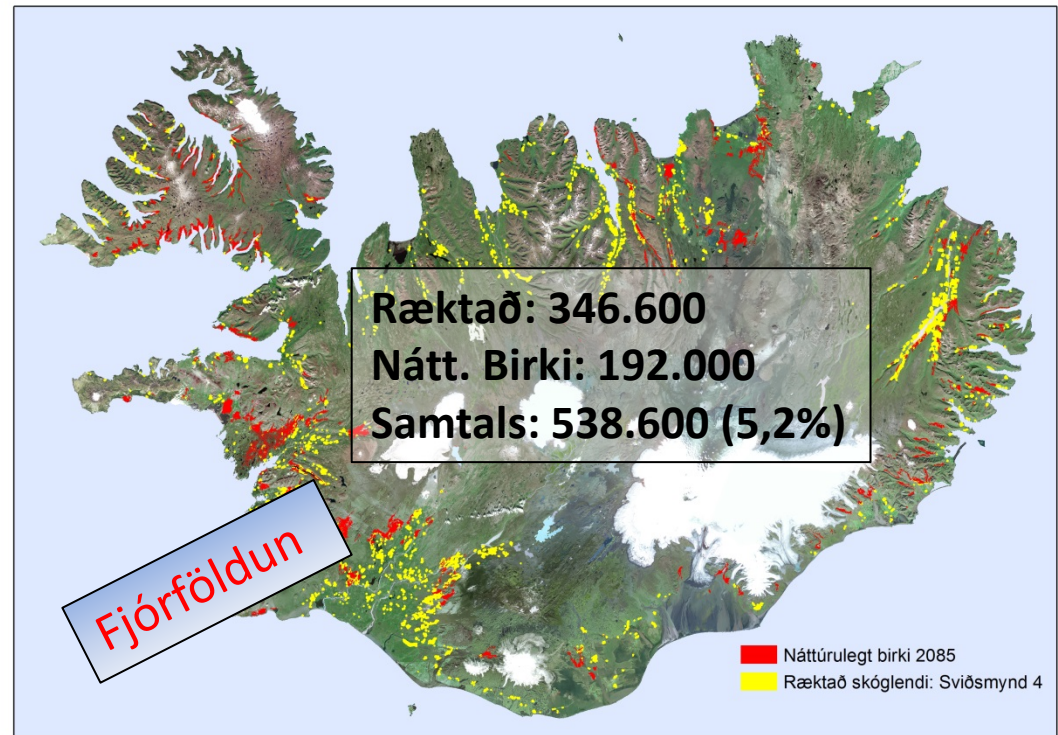
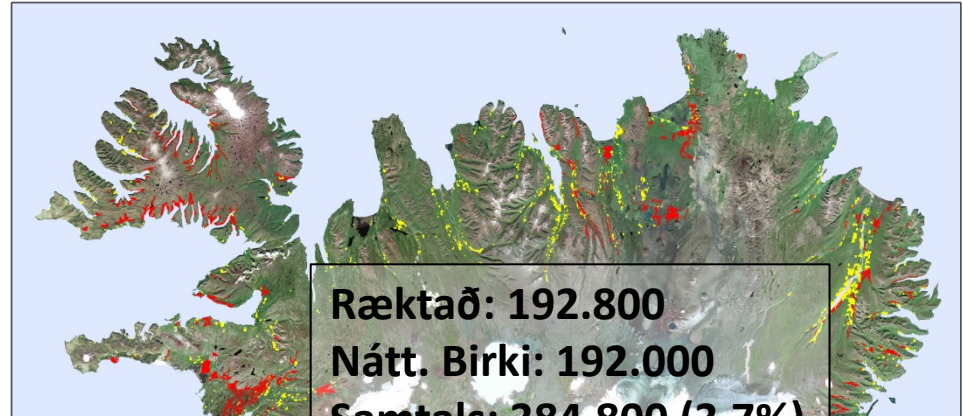
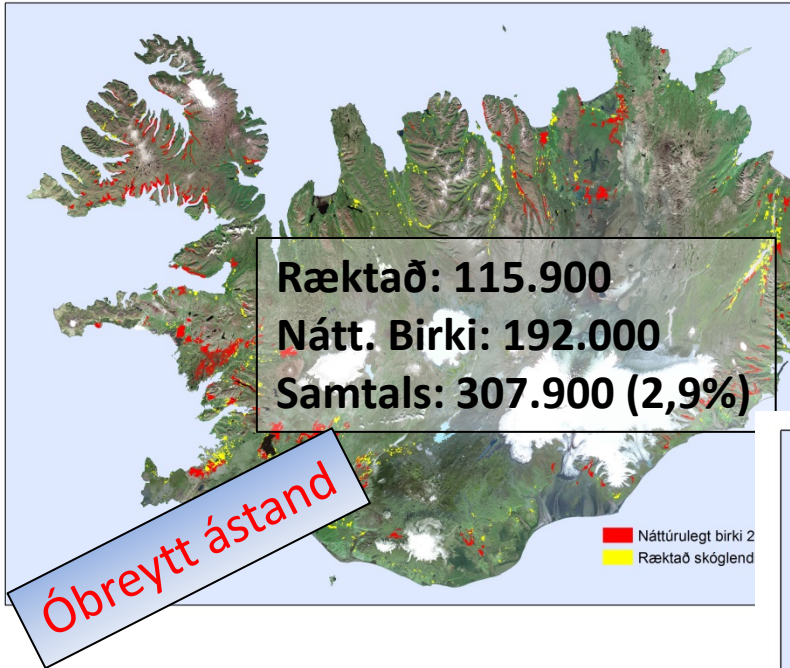
Líkleg staða árið 2085?

- Mjög líklegt er að hlýrra verði árið 2085 en í dag
- Umhverfisskilyrði fyrir trjágróður verður líklega hagstæðari en í dag
- Land sem óhæft er til skógræktar í dag verður að líkindum orðið mögulegt skógræktarland árið 2085

Líkleg staða árið 2085?

Við sem hér erum verðum sennilega öll komin yfir móðuna miklu hið herrans ár 2085.

En við getum með ákvörðunum okkar í dag haft heilmikil áhrif á hver staða skógræktar verður það ár!